

**MİLLÎ
DAYANIŞMA
KARDEŞLİK VE
DEMOKRASİ
KOMİSYONU**

HÜDA PAR RAPORU

23 ARALIK 2025

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
MİLLÎ DAYANIŞMA, KARDEŞLİK VE DEMOKRASİ KOMİSYONU BAŞKANLIĞINA

23 ARALIK 2025

İÇİNDEKİLER

ÖZET	4
GİRİŞ.....	5
BİRİNCİ BÖLÜM.....	8
TÜRKİYE’NİN ŞİDDET SORUNU	8
1. YENİ SÜREÇ İLE İLGİLİ TARTIŞMALAR, BEKLENTİLER VE ENDİŞELER	9
1.1. Kanın Durmasının Önemi ve İnsani Sorumluluk	9
1.2. Önceki Süreçlerin Yanlışları ve Alınması Gereken Dersler.....	10
1.3. Endişeler.....	12
2. PKK VE ŞİDDET GERÇEĞİ	13
2.1. Kürt Meselesini İstismar Eden Silahlı Yapı	13
2.2. Silah ve Şiddet Yönteminin Kürtlere Verdiği Zarar	13
2.3. Şiddetin Kürt Meselesinin Konuşulmasını Engellemesi.....	14
2.4. Kürtleri Sekülerleştirme Çabaları.....	15
3. BÖLGESEL GELİŞMELER VE DIŞ MÜDAHALELER	20
3.1. Bölgesel Gelişmelerin Sürece Etkisi.....	20
3.1.1 Irak Bağlamı	20
3.1.2 Suriye Bağlamı.....	21
3.1.3 7 Ekim Aksa Tufanı	21
3.1.4. Suriye’de Yaşanan Rejim Değişikliği.....	22
3.1.5 Yeni Şam Yönetimi ve PYD/SDG İlişkileri.....	22
3.1.6 10 Mart Mutabakatı ve Entegrasyon Tartışmaları	22
3.1.7 Siyonist Rejim Yayılmacılığı, Suriye ve Kürt Politikası	22
3.1.8 Türkiye’nin Suriye Sahası ile Şekillenen Yeni Tehdit Algılamaları.....	23
3.2. Suriye Entegrasyon Müzakerelerinin Mevcut Sürece Etkisi	23
3.3. Çözumsuzlüğün Getireceği Tehlikeler.....	25
3.3.1. Emperyalist Batı ve Siyonist projeler.....	25
3.3.2. Huzursuzluk ve Zayıflığın Devamı	25
3.3.3. Ekonomik ve Siyasi Bağımlılık.....	25
4. SORUNUN ÇÖZÜM ÖNERİLERİ	27

4.1. Çözüme Dair Genel Bakış.....	27
4.2.Yasal Düzenlemelerin Gerekliliği.....	27
İKİNCİ BÖLÜM	29
KÜRT MESELESİ	29
1. KÜRT – TÜRK İLİŞKİLERİNİN TARİHSEL ARKA PLANI	29
1.1. Malazgirt’ten Osmanlı’ya Kardeşlik ve Ortak Mücadele.....	29
1.2. Millî Mücadele Dönemi.....	31
1.3. Tek Parti Dönemi Uygulamaları	32
1.4. Darbe Dönemi Baskıları	34
2. KÜRT MESELESİNİN MAHİYETİ.....	36
2.1. Kürt Meselesi Şiddet Sorununa İndirgenmemelidir.....	36
2.2. Hakların Şartlara Bağlanamayacağı Gerçeği.....	37
3. MUHATAPLIK MESELESİ VE TOPLUMSAL TEMSİL	39
3.1 Kürt Meselesinde Kiminle, Nasıl Konuşulmalı?	39
3.2. Kürt Meselesinde Muhatap Halkın ve Temsilcilerinin Tamamıdır	39
3.3. HÜDA PAR’ın Duruşu ve Meseleye Yaklaşımı.....	40
4. ÇÖZÜMÜN TEMEL İLKELERİ.....	42
4.1. Emperyalizm ve Siyonizm Karşısında Birlik İhtiyacı	42
4.2. Edebiyatı Yeterince Yapılan Kardeşliğin, Hukukunun Tesisi	43
5. KÜRT MESELESİNE DAİR ÇÖZÜM ÖNERİLERİ	45
SONUÇ	47
EK: FESHEDİLEN VEYA MÜNFESİH SAYILAN TERÖR ÖRGÜTLERİ HAKKINDA	
KANUN TEKLİFİ TASLAĞI	50

RAPOR

ÖZET

Bu raporda, PKK'nin tasfiyesine yönelik yürütülen süreç çok boyutlu biçimde ele alınmaktadır. Raporda, şiddetin sona erdirilmesinin ve akan kanın durmasının taşıdığı hayati öneme dikkat çekilmekte; arzu edilen bu sonuca ulaşmak için açık ve kapsayıcı yasal düzenlemelere ihtiyaç olduğu vurgulanmaktadır. Bu çerçevede, PKK'nin tasfiyesine yönelik sürecin hukuki zemininin güçlendirilmesine ilişkin somut önerilere yer verilmektedir.

Raporda ayrıca, fesih sürecine ilişkin yasal düzenlemelerin kapsamına dair ilkesel bir çerçeve ortaya konulmaktadır. Öngörülen düzenlemelerin; yalnızca kendi iradesiyle fesih kararı alarak silah bırakan yapıları değil, fesih kararı almamış olsa dahi uzun süredir şiddete başvurmayan veya üye sayısı ve teşkilatlanma düzeyi itibarıyla eylem kabiliyetini fiilen yitirmiş yapıları da kapsayacak şekilde yapılması gerektiği vurgulanmaktadır.

Raporda, PKK'nin; Kürt meselesinin ortaya çıkardığı sosyo-politik zeminden beslendiği, Kürt meselesinin terör ve şiddet parantezine hapsedilmesine yol açtığı ve meselenin çözümü önünde engel oluşturduğu değerlendirilmektedir. Buradan hareketle, Kürt meselesinin güvenlik eksenli dar bir çerçeveden çıkarılarak siyasal ve hukuki zeminde ele alınmasının gerekliliğine işaret edilmektedir.

Türkiye Cumhuriyeti'nin asli kurucu unsurlarından biri olan Kürtlerin varlığının anayasal düzeyde inkâr edilmesi, anadillerine yönelik yasaklayıcı politikalar ve haklı taleplerin kriminalize edilmesi sonucunda ortaya çıkan Kürt meselesi, adalet ve hak temelli bir yaklaşımla ele alınmaktadır. Kürt meselesinin çözümünün, terör ve şiddetten arındırılmış bir zeminde ve hukuk ilkeleri çerçevesinde mümkün olduğu değerlendirilmektedir.

Türk-Kürt ilişkilerinin tarihi köklerine referansla bin yıllık birlikteliğin temel harcının İslam olduğu gerçeğine dikkat çekilmekte; hak ve adalet temelinde ortak bir geleceğin inşa edilmesi için edebiyatının çokça yapıldığı kardeşliğin hukukunun ihya edilerek yeniden tahakkuk ettirilmesi gerektiği vurgulanmaktadır.

Yaklaşık bir asırdır çözümsüz bırakılan Kürt meselesinin mevcut haliyle devam etmesinin gelecek nesillere ağır maliyetler yükleyeceği açıktır. Meselenin çözümsüz kalması; emperyalist müdahalelere açık huzursuz bir coğrafya, heba olan nesiller ve ekonomik çöküntüdür. Bu ağır maliyetin gelecek nesillere yüklenmemesi adına sorunun çözümü için herkesin sorumluluk alması gerektiği hatırlatılmaktadır.

GİRİŞ

Türkiye, uzun yıllardır devam eden ve derin toplumsal yaralar açan bir şiddet sarmalının sonlandırılması noktasında önemli bir eşiktedir. Yaklaşık yarım asırdır süregelen silahlı şiddet ortamı, on binlerce can kaybına, büyük maddi kaynakların heba olmasına ve ciddi güvenlik sorunlarına yol açmıştır. Geline aşamada, şiddetin sona erdirilmesine yönelik ortaya konulan siyasi irade ile bu kapsamda yürütülen süreç ve Meclis bünyesinde kurulan Komisyon; Türkiye'nin şiddet sorununu sonlandırması için önemli ve değerlendirilmesi gereken bir fırsat olarak görülmelidir.

Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın 25 Ağustos 2024'te Ahlat'ta, 26 Ağustos 2024'te Malazgirt'te ve 1 Ekim 2024'te yeni yasama yılı açılışında TBMM Genel Kurulunda yaptığı birlik ve kardeşlik temalı konuşmalarının ardından MHP Lideri Devlet Bahçeli'nin 22 Ekim 2024'teki grup konuşmasında Abdullah Öcalan'ı örgütü tamamen lağvettiğini açıklamaya davet etmesiyle yeni bir süreç başlamıştır. Bu hamleler İmralı'da devlet adına istihbarat yetkilileri ile örgüt yöneticisi arasında yapılan görüşmelerin belli bir kıvama getirildiğinin alenileşmesi anlamına gelmekteydi.

Bu gelişmelerin akabinde Abdullah Öcalan'ın 27 Şubat 2025'te yaptığı silah bırakma ve fesih kararı alma çağrısı, teorik açıklamalar ve sembolik adımlarla örgütte bir karşılık bulmuş; yine sembolik bir adım olarak silah yakma töreni 11 Temmuz 2025'te gerçekleştirilmiştir.

“Terörün Türkiye'nin gündeminden tamamen çıkartılması, toplumsal bütünleşmenin güçlendirilmesi, milli birlik ve kardeşliğimizin pekiştirilmesi, özgürlük, demokrasi ve hukuk devleti alanlarında çalışmalar yapmak ve bu amaç doğrultusunda ihtiyaç duyulan kanuni düzenlemeleri tespit edip kanun teklifi taslaklarına yönelik çalışmalar yapmak ve kamuoyunun Komisyon çalışmalarını dair bilgilendirilmesini sağlamak amacıyla” TBMM bünyesinde “MİLLÎ DAYANIŞMA, KARDEŞLİK VE DEMOKRASİ KOMİSYONU” kurulmuştur. Komisyon, 5 Ağustos 2025 tarihinde ilk toplantısını yaparak çalışmalarına başlamıştır.

Uzun yıllardır süren şiddet sorununun son bulması adına Meclisin devreye girmiş olması değerlidir. Özellikle 28'inci Dönem Paramentosunun yüksek temsil kabiliyeti ve bu Komisyonunda bir iki istisna dışında Parlamentoda temsil edilen bütün partilerin görev almış olması, çözüm umudunu büyötmektedir.

Bununla birlikte altı özellikle çizilmelidir ki, Türkiye'nin karşı karşıya bulunduğu tablo tek boyutlu değildir. Bugün sıklıkla iç içe geçirilerek ele alınan ancak hem mahiyetleri hem de çözüm yolları bakımından birbirinden çok farklı iki mesele bulunmaktadır;

Birincisi; silahlı yapılar ve çatışma ortamı yani **şiddet sorunudur**.

İkincisi; tarihsel kökleri çok daha eskiye dayanan, mahiyeti itibarıyla hak, hukuk ve adalet temelinde ele alınması gereken **Kürt meselesidir**. Bu iki farklı olgunun aynılaştırılması, geçmişte olduğu gibi bugün de hem sorunun doğru teşhis edilmesini hem de doğru çözümlerin üretilmesini zorlaştırmaktadır.

Bu rapor, tam da Türkiye'nin tarihî bir eşikten geçtiği bu dönemde, sürecin sağlıklı biçimde ilerlemesine katkı sunmak, geçmişte yapılan hataların tekrar edilmesini önlemek ve kalıcı bir barışın adalet temelinde inşa edilebileceğine dair ilkesel bir çerçeve ortaya koymak amacıyla hazırlanmıştır. Duruşumuz açık ve nettir: Şiddetin sona ermesini ve akan kanın durmasını içtenlikle savunuyoruz, ama Kürt meselesinin sadece şiddet sorununa indirgenmesini de doğru bulmuyoruz. Kürt meselesinin çözümünün; hak, hukuk, adalet ve kardeşlik temelinde ele alınması gerektiğine inanıyoruz.

Bu yaklaşım doğrultusunda raporumuz iki ana bölüm şeklinde hazırlanmıştır. Birinci bölüm, on yıllardır süren şiddet sorununa odaklanmakta; silahlı yapılar, çatışma ortamı, güvenlikçi politikalar ve bu konuda yapılan yanlış uygulamalar farklı boyutlarıyla ele alınmaktadır. Ayrıca sürecin başarıya ulaşması için yapılması gereken hukuki düzenlemelere ilişkin somut önerilere yer verilmektedir. Bu bölümde amaç, şiddetin kesin biçimde sona erdirilmesinin neden hayati bir gereklilik olduğunu ortaya koymak ve terörle mücadelede yapılan hatalardan ders çıkarılmasına katkı sunmaktır.

İkinci bölüm ise, şiddet meselesinden bağımsız olarak ve asayiş sorununa indirgenmeden farklı boyutlarıyla ele alınması gereken Kürt meselesine ayrılmıştır. Bu bölümde Kürt meselesi; tarihsel arka planı, yaşanan kırılmalar, inkâr ve asimilasyon politikaları temel haklar çerçevesinde değerlendirilmekte; meselenin özünün bir hak ve adalet meselesi olduğu ortaya konulmaktadır.

Ortak inançtan ve bin yıllık kader birliğinden güç alan Türk-Kürt kardeşliği, maalesef son asırda ağır yaralar almıştır. Batılılaşma ve kavmiyetçi bir anlayışla şekillenen zihniyet, bu coğrafyanın tarihsel ve sosyolojik gerçekliğini yok saymış; Cumhuriyetin ilanından sonra, yönetimi tekeline alan “Tek Parti” döneminde toplum mühendisliği yapılarak dışlama, tektipleştirme, inkâr ve asimilasyon politikaları hayata geçirilmiştir. Bu tepeden inmeci yaklaşım Türkler ile Kürtler arasındaki tarihsel kardeşlik hukukunu zedelemiş; ideolojik baskı ve dayatmalar neticesinde mesele giderek içinden çıkılmaz bir hâl almıştır.

Sorunun kök nedenlerine dair samimi ve cesurca bir yüzleşme yapılmadan bugünü doğru anlamak ve sağlıklı çözümler üretmek mümkün değildir. Halkımız, bilhassa Kürtler, PKK'nın silahlı şiddetinden çok önce devletin inkâr, baskı ve dışlayıcı politikalarıyla tanışmış; bu yanlış uygulamalar bir yandan Kürt meselesini derinleştirirken şiddeti yöntem olarak benimseyen yapıların meseleyi istismar etmesine zemin hazırlamıştır.

Bizler de bu tarihi dönemeçte, sürecin selameti, adil ve kalıcı bir çözümün inşası ve toplumsal barışa katkı sunmak için hazırladığımız bu raporu Komisyonun ve yetkililerin istifadesine, kamuoyunun dikkatine sunuyoruz.

BİRİNCİ BÖLÜM

TÜRKİYE’NİN ŞİDDET SORUNU

1970’li yılların ikinci yarısından itibaren daha çok sol, sosyalist ve Marksist fikirli gençlik yapılanmalarında kendini gösteren şiddet yanlısı yaklaşım, zamanla sağ, muhafazakâr ve dindar kesimde tepkisel bir karşıt şiddete dönüşmüş ise de bu, kısa süreli ve arızî bir dönemle sınırlı kalmıştır. Silahı ve şiddeti yegâne hak arama aracı gibi gören sol yapıların en uzun süreli ve kapsamı en geniş olanı şüphesiz PKK’dır.

Sonradan adını PKK olarak ilan edecek olan “Apocular” bir yandan doğudaki Kürt/Sol hareketleri ile çatışıp Rizgarî, KAWA, DDKO gibi örgütlerin kadrolarını tasfiye edip sempatizanlarını bünyesine katmaya çalışırken diğer yandan aşiret ve tarikat liderlerini baskı altına alıp otoritelerini mümkünse yok etmeye, başarılı olmazsa da en azından toplumsal etkilerini olabildiğince zayıflatmaya odaklanmıştır. PKK, kendisine rakip veya engel olabilecek hiçbir oluşumu yaşatmama stratejisi ile hareket etmiştir.

1980 darbesi sonrasında anarşist oldukları gerekçesiyle 650 bin kişi gözaltına alınmış, 230 bin kişi yargılanmış, 7 binden fazla kişi için idam cezası istenmiştir. Ülkedeki baskı politikaları, halka yönelik zalimane ve faşizan pratikler, üstüne Diyarbakır Cezaevinde insanlık adına utanılacak işkencelerden sonra PKK’ya katılımlar artmıştır. Örgüt, sosyalist devrime giden süreci hızlandıracağı tezinden hareketle 1984’ten sonra günden güne şiddetin dozunu ve çapını artırmıştır.

Devlete hâkim olan askeri vesayetin ve güvenlikçi politikaların etkisiyle; şiddeti doğuran şartların ortadan kaldırılması ve sistemin ıslah edilmesi yerine ilk dönem cumhuriyet pratiklerinin hafızasıyla hareket edilerek şiddeti şiddetle bastırma yöntemi tercih edilmiş, adeta ateşe benzin dökülmüştür.

Sonuç itibarıyla PKK, bugün küresel ve bölgesel güç merkezlerinin de desteği ile sadece Türkiye’de değil, Irak, İran ve Suriye’de de silahlı güçleri bulunan, başta Avrupa olmak üzere farklı bölgelerde varlığını hissettiren bir yapıya dönüşmüştür.

1. YENİ SÜREÇ İLE İLGİLİ TARTIŞMALAR, BEKLENTİLER VE ENDİŞELER

1.1. Kanın Durmasının Önemi ve İnsani Sorumluluk

Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın Ahlat ve Malazgirt'te ve 1 Ekim 2024'te TBMM açılışında yaptığı konuşması ve MHP Genel Başkanı Devlet Bahçeli'nin partisinin grup toplantısında Abdullah Öcalan'a yönelik çağrısı ile bir süreç başlamıştır. Kırk yıldan fazla bir süredir devam eden, bir kördüğüm halini alan, istismar ettiği Kürt Meselesini de çıkmaza sokan terör ve şiddet sarmalının artık sonlandırılacağına dair ümitlerin giderek arttığı bir döneme girmiş bulunuyoruz.

Kırk yıldır Türkiye'nin enerjisini, beşerî sermayesini ve ekonomisini tüketen PKK bağlamındaki şiddet ve terör sorununu çözmek adına geçmişte bazı girişimlerde bulunulmuş ise de geçici çatışmasızlık dönemleri ve devlet uygulamalarındaki kısmi iyileştirmeler dışında istenilen sonuç alınamamıştır.

İçinde bulunduğumuz sürecin geçmiş süreçlerden en önemli farkı, Kürt Meselesi ile şiddet sorununu birbirine karıştırılmamasına özen gösterilmesidir. Bu sürecin sonunda ulaşılması hedeflenen tek netice şiddet ve terörün ülke gündeminden çıkarılmasıdır. Bu hedef tek başına desteklenmeye değer ve konjonktür itibarıyla de ulaşılabilir bir hedeftir. Zira Türkiye'nin askeri ve savunma gücü bağlamında ulaştığı teknik kabiliyetin caydırıcı etkisi kadar hak ve özgürlükler ile siyaset zemininin eriştiği seviye bağlamında teşvik edici ve cesaretlendirici etkisi de azımsanmayacak ölçüde büyüktür.

Terör ve şiddet sarmalının son bulması hedefi, her şeyden önce bu toprakların evlatlarının huzur ve güven içinde yaşama hakkının bir gereğidir. Meselemizi sulh yoluyla halletmek mecburiyetindeyiz; Sivil siyaset kanalları açık, ifade ve örgütlenme özgürlüğü ise meşru zeminde mesafe kat etmeye elverişlidir. Dolayısıyla silah, bir hak arama yöntemi olarak görülemez ve kullanılamaz. Kaldı ki silahın kendisi, hak taleplerinin önünde bir engele dönüşmüştür. PKK ve şiddet olgusunun varlığını sona erdirmesiyle Kürt halkının talepleri daha anlaşılır ve daha sağlıklı bir zeminde konuşulma ve müzakere imkânına kavuşacak ve nihayetinde ortak akıl ve ikna ile kardeşliğimizi adalet temelinde güçlendirecek; ortak kaderimizi müşterek bir geleceğe taşıma fırsatı yakalayacağız.

PKK'nın varlığının sona ermesi ve şiddetin ortadan kalkması ile Kürt Meselesi çözülmüş sayılmayacağı gibi, PKK'nın tasfiyesine ve silah bırakmasına karşılık, Kürt Meselesine dair beklentileri ve talepleri kendiliğinden gündeme getirip karşılanmasını da sağlamayacaktır. Bu yönüyle halkın farklı kesimlerinde oluşan birbirine zıt ve gerçekçi olmayan bu beklentilerin yönetilmesine de ihtiyaç vardır.

Bölgesel gelişmeler bağlamında siyonist işgalci rejimin özellikle son iki yıldır sadece Gazze ve Filistin’le yetinmeyip, Lübnan, Suriye, Irak ve İran’a yönelik sınır tanımaz ve pervasız saldırıları güvenlik bürokrasisini tedbir geliştirmeye yöneltmiştir. Başta ABD olmak üzere uluslararası kamuoyunun açık veya örtülü desteği ile siyonist işgalcilerin kendini güvende hissetme bahanesiyle bölgeyi sürekli baskı ve ateş altında tutma stratejisi elbette Suriye sahasını da içine almaktadır.

Siyonist tehlikeye karşı “Türk-Kürt-Arap İttifakı” olarak özetlenebilecek “terörsüz bölge” söylemi; Kürt, Arap, Alevi ve Sünni fark etmeksizin bir bütün olarak Suriye’nin de Esad sonrası adil, huzurlu ve güven veren bir devlet düzenine kavuşması hedefiyle de örtüşmektedir. Ancak öncelikli hedef, Türkiye içinde silahların devre dışı kalması ile sorunlarımızı, çözüm için elverişli olan sivil siyaset zeminine taşıyıp sakince tartışmak olmalıdır.

Ülke olarak kardeşliğimizi zehirleyen bu kanlı kabustan artık uyanmalıyız. Çocukları babasız; anne-babaları evlatsız; gelinleri dul bırakan bu korkunç şiddet bitmelidir. Elbette gidenler bir daha geri gelmeyecektir ama hiç değilse kalanlar yani hayata devam edenler sulh ve selamet içinde yaşasın.

Elbette her birimizin yürek acısı vardır ve yeni bir sayfa açmak, ciddi bir fedakârlık ve sağlam bir irade ister. Siyaset, toplumsal barışımızı bozan tüm meseleleri, sorun alanlarını, ihtiyaç ve talepleri büyük bir özgüven ve sorumluluk bilinciyle önüne koyabilmeli, yüz çevirip ihmal ettiği, çözüm için çaba sarf etmediği sorunların bedelini mezarda, hapishane köşelerinde, sürgünde veya gurbette gençlerimize ödetmemelidir.

1.2. Önceki Süreçlerin Yanlışları ve Alınması Gereken Dersler

Gerek Oslo Görüşmeleri olarak basına yansıyan süreç olsun, gerek 2013 yılındaki “Çözüm Süreci” olsun daha önce yaşanmış süreçlerdeki zaaf ve yanlışlıklar titizlikle incelenmeli ve aynı hatalar tekrarlanmamalıdır.

Önceki çözüm sürecinin bariz hatalarından biri yeterince şeffaf olmaması idi. Şeffaflık ortadan kalktığında, süreci içeriden veya dışarıdan sabote etmek isteyenlere alan açılmaktadır.

2013-2015 yıllarındaki Çözüm Süreci’nde bir taraftan barış beklentisi yükselirken diğer yandan örgüt uzantıları Kürt coğrafyasında “**biz devletle anlaştık, bize özerklik verecekler artık buralarda polisleri parti (örgüt) atayacak**” gibi bir söylemle binlerce Kürt genci kandırılmış, dağa çıkarılmış, şehir merkezlerinde ise yine binlercesi “Demokratik Özerklik” uğruna hendeklerde kurban edilmişti. Gelişmelere göre pozisyon alma veya Kürt Meselesi ile şiddet sorunu iç içe geçirip konuşma hatta yer yer pazarlık yapılıyor görüntüsü, sürecin olumsuz sonuçlanması halinde de durumu lehine çevirme hesapları yapılmasına sebebiyet vermiştir. Sürecin bozulmasının sorumluluğunu herkes bir diğerrinin üzerine yıkmaya çalışırken sonuç itibarıyla

bunun bedelini çukur olaylarıyla, 6-8 Ekim gibi tarihte eşi benzeri görülmemiş bir vahşeti yaşayan halk, canıyla ödemiştir.

Kürt meselesi ile PKK sorunu birbirinden ayırt edilmemiştir. Meselenin söz konusu ayrıma gidilmeden ele alınması PKK'nın kendisini Kürt halkının temsilcisi olarak tanıtmaya amacına hizmet etmiş ve muhtemelen örgütün taban genişletmek için süreci uzatmasında etkili olmuştur.

Kürt meselesinde sadece PKK muhatap alınmış; “Kürt Siyasi Hareketi” isimlendirmesi tekrarlanarak siyasi destekçilerine Kürtlerin tek siyasi temsilcisi payesi verilmiştir. Bölgedeki diğer temsiliyetler yok sayılmış; PKK'nın “tek güç” olma hedefine yaklaşmasına katkıda bulunulmuştur.

Kürtlerin temel hak talepleri pazarlık konusu haline getirilmiş; hiçbir şarta bağlanmaması gereken temel haklar, PKK'nın silah bırakması şartına bağlanmıştır.

“Çözüm Süreci”nin en can yakıcı yanı ise, bölgenin neredeyse tamamen PKK'nın hâkimiyetine terk edilmesidir. Özellikle 2013-2015 yılları arasında PKK, alan hâkimiyeti elde etmiş ve bu pozisyonunu bölgede kendisine muhalif gördüğü –başta İslami yapılar olmak üzere- kesimlere karşı acımasızca kullanmaktan çekinmemiştir. 6-8 Ekim olaylarında açıkça görüldüğü üzere, vatandaşın can ve mal emniyetini sağlamakla görevli güvenlik güçleri ve sorumlu mülki amirler bölgede yaşanan hukuksuzluklara duyarsız kalmıştır. Bu süreçte bazı mülki amirler ve güvenlik bürokrasisi, sadece kolluk kuvvetlerinin canına zarar gelmemesine odaklanmış ve Türkiye'nin batısına cenazeler gelmediği sürece PKK'ya alan açmaya devam etmiştir. Bundan istifade eden PKK, şehir ve ilçe merkezlerini silah deposuna çevirmiş, bölgede hendekler kazıp halka rağmen öz yönetim ilan etmiş, mahkemeler kurarak halkı keyfi olarak cezalandırmış, halkın çocuklarını dağa çıkarmış ve farklı bölgelere silahlı eğitime götürmüş, bölge halkını ciddi biçimde haraca bağlamıştır.

Halkın can ve mal güvenliğini sağlamakla görevli birimler, “çözüm süreci” zarar görmesin diye bölgede masum ve sivil halka karşı suç işleyen örgüt üyelerini görmezden gelmiş, hatta zaman zaman kendisine başvuran çaresiz insanlara “hukuk ve güvenlik mercii” olarak PKK ve HDP'yi işaret etmiştir. PKK'nın bölgede ikinci bir “paralel devlet” inşa etmesine seyirci kalınmıştır.

Resmi görevlerde bulunan FETÖ mensupları ve sorunlu personelin sürgün yeri olarak bölgeye gönderilmesi, sorunların daha da ağırlaşmasına yol açmıştır.

Süreci yürütenler ne önceki dönemde olduğu gibi örgütün şehirlerde ve kırsalda alan kazanmasına izin vermeli ne de süreci sabote edecek keskin söylemlerde bulunmalıdır.

Süreç ile ilgili gelişmeler kamuoyu ile şeffaf bir şekilde paylaşılmalıdır. Halkın bu konuda bilgilendirilmesi, toplumsal mutabakatın oluşmasını kolaylaştıracaktır.

1.3. Endişeler

Türkiye bir barış çabasının daha sabote edilmesini kaldıramaz.

Önceki Çözüm sürecinin emperyalistlerin PKK'ya Suriye sahasında bulunduğu vaatlere kurban edildiği ortaya çıkmıştır. Türk ve Kürtlerin barış içinde bir arada yaşama çabası olan çözüm süreci, ABD'nin Suriye'deki desteğine karşılık "Erdoğan'sız Türkiye" talebine feda edilmiştir.

O süreçte HDP, Gezi Olaylarının da etkisi ile Erdoğan'ın başkan seçilmemesi için adeta seferberlik ilan etmişti. Erdoğan'sız bir Türkiye hayali ile çözüm sürecini akamete uğratan ekibin, bir kez daha harekete geçme ve süreci Amerika ve israilin vaatlerine kurban etme ihtimali göz ardı edilmemelidir.

Emperyalist/Siyonist blok bir kez daha kurban aramaktadır. Bundan dolayı süreci tıkayacak, yaralayacak, çözüm arayışlarını sabote edecek her girişime karşı ortak tepki gösterilmelidir.

Süreçle ilgili önemli bir husus da hukuki tanımlama ve öncelikler konusudur. Örgütün münfesi örgüt sayılması ile tanımlama kısmı kısmen aşılabilecektir. Fakat öncelikler sıralamasında ciddi bir tıkanma riski mevcuttur.

Bir tarafta, **"Hukuki düzenlemeler silah bırakma ve fesih sürecinin tamamlanmasından sonra yapılmalı"** görüşü; diğer tarafta örgütün, **"yasal düzenlemeler olmadan bir adım daha atmam"** dili, sürecin selameti ile ilgili endişelere neden olmaktadır.

Örgütün tam anlamı ile silah bıraktığına ikna olunduktan sonra uygulanmak üzere "Fesih kararı alan ve silah bırakan terör örgütü" tanımının hukuki zemini ve silah bırakanlarla ilgili yapılacak düzenlemeler şimdiden netleştirilmelidir.

Süreç karşıtı bazı partilerin olumsuz tutumlarına rağmen Türkiye halkı sürecin başarıya ulaşması için gerekli olan toleransı tanımış; siyaset kurumunun bu sorunu çözebilmesi için önemli bir fırsat vermiştir. Bu fırsatın berhava edilmemesi için son derece dikkatli olunmalı, agresif dil kullanan, süreci zehirlemek isteyen kim olursa olsun çok net bir şekilde karşısında durulmalıdır.

Siyonist işgal çetesi son süreçte Lübnan ve Suriye başta olmak üzere bütün bir bölgede yayılmacı ve işgalci bir politika izlemektedir. Bölgeyi istikrarsızlık ve kaosu egemen olduğu bir coğrafya haline getirmeye çalışmaktadır. Muhtemel bir bölgesel çatışma sürecinde siyonist rejimin, vekil güçlere ihtiyaç duyacağı, bu nedenle süreci sabote etme girişimlerinde bulanmak isteyeceği unutulmamalıdır.

2. PKK VE ŞİDDET GERÇEĞİ

2.1. Kürt Meselesini İstismar Eden Silahlı Yapı

Öncelikle şu hususun altını kalın çizgilerle çizmek gerekir: PKK'nın bugün girdiği çıkmazı ve şiddet yöntemini eleştirmek, devletin geçmişte yaşanan ağır hatalarını ve hukuk dışı uygulamalarını görmezden gelmek anlamına gelmez. Bilakis örgüt; 12 Eylül döneminde Diyarbakır Cezaevinde yaşanan insanlık dışı uygulamalar, köyleri boşaltılarak göç etmek zorunda bırakılan vatandaşların mağduriyetleri ve hukuk devleti ilkesiyle bağdaşmayan pratikler üzerinden toplumsal bir zemin bulabilmiştir.

Ortaya çıkış şartları, düşünce sistemine hakim olan paradigma, söylemleri ve pratikleri ile PKK, ait olduğu fikir dünyasından beslenip idealindeki toplumu gerçekleştirmeye çalışan tipik sosyalist bir şiddet örgütüdür. Bu manada Türkiye'deki yasadışı silahlı sol örgütlerden biridir. PKK'yı farklı kılan, sistemin meydana getirdiği Kürt mağduriyetini beşerî bir sermayeye dönüştürebilmesidir. Kuruluş bildirgesinde “Bağımsız Birleşik Sosyalist Kürdistan” hedefiyle yola çıkan örgüt; Kürt halkının uğramış olduğu haksızlıkları suistimal ederek zemin bulmuştur.

Açıkçası örgüt, Kürt halkının meşru taleplerini, seküler ve sosyalist bir toplum mühendisliği projesine kurban etmiştir. Nitekim Abdullah Öcalan, kendi değerlendirmelerinde de itiraf ettiği üzere; örgütü kurduğu dönemin konjonktürü gereği 'reel sosyalizmin' ve o dönemin şiddet pratiğinin etkisinde kalarak şekillendirmiştir. İnkâr ve asimilasyona itiraz bir amaç olmaktan ziyade, örgütün kendi ideolojisini tabana yaymak için kullandığı stratejik bir maniveldir. Sahadaki pratikler de bu tespiti doğrulamaktadır; örgüt, belli bir güce ulaştığı her yerde Kürtlerin örgütlü tüm yapılarını hedef tahtasına koymuştur.

2.2. Silah ve Şiddet Yönteminin Kürtlere Verdiği Zarar

Resmi kaynaklara göre 15 Ağustos 1984'ten günümüze kadar 6.387 Asker, 1.512 güvenlik korucusu, 587 polis, 6.416 sivil, 46.276 PKK mensubu olmak üzere terör ve şiddet olaylarında toplamda 61.178 can kaybı yaşanmıştır. Bunun yanı sıra 16.140 Asker, 2.301 güvenlik korucusu, 2.626 polis, 11.796 sivil, 6.484 PKK mensubu olmak üzere terör ve şiddet olaylarında toplamda 39.347 kişi de yaralanmıştır.

8 bin 195'i kendiliğinden teslim olmak üzere 26.744 PKK mensubu yakalanmış ve hakkında adli soruşturma başlatılmıştır. Yukarıdaki rakamlara, gayri resmi gözaltılar, JİTEM gibi norm dışı oluşumların faili meçhul cinayetleri ve PKK'nın iç infazları sebebiyle oluşan binlerce kayıp da eklenince daha korkunç bir tablo ortaya çıkmaktadır. 40 yılı aşan şiddet olgusu, bununla da kalmamıştır.

Sayısı konusunda ihtilaf bulunsa da 3.000'den fazla köy boşaltılmış, zorunlu iç göçlerle milyonlarca kişi yerinden edilmiştir. Bu büyük göç dalgası hem bölgenin hem batıdaki büyük şehirlerin sosyo-ekonomik

ve kültürel yapısını değiştirip dönüştürmüştür. PKK'nın varlık gösterdiği şehirlerin nerdeyse tamamında kırsal hayat felç olmuş, can ve mal emniyeti bu çatışma ortamında tuzla buz olmuştur.

On yıl önceki çözüm sürecini zehirleyen çukur eylemlerinde şehirlerin savaş alanına dönüp bazı ilçelerin tümüyle yıkılması bir yana 7 binden fazla genç, PKK'nın özyönetim fantezisinin kurbanı olmuştur.

PKK, 6-8 Ekim 2014 tarihlerinde şehir merkezlerini yağma, talan ve cinayet şebekelerinin suç mahalline dönüştürmüş, 50'den fazla insanın öldürülmesine, yüzlerce binanın yakılmasına, çok sayıda işyeri ve aracın tahrip edilmesine sebep olmuştur.

TSK ile süregelen çatışmaların Irak Kürdistan Bölgesel Yönetimi idaresindeki yerleşim yerlerine sıçraması, Kürdistan bölgesindeki nüfusu yerinden etmiş, yüzlerce köyün boşaltılmasına veya örgütün kontrolüne geçmesine ve dolayısıyla çatışma bölgesine dönüşmesine neden olmuştur. Benzer bir durum Suriye'de iç savaşın başlaması ile birlikte PYD-YPG, Esad rejim güçleri ile anlaşmalı bir şekilde, oluşan otorite boşluğundan istifade ile Suriye'nin kuzey kuşağında yer alan Kürt şehirlerinde bir hakimiyet kurmuştur. Tek dayanağı silah gücü olan PYD-YPG'nin baskı ve zulmünden kaçan yüzbinlerce Suriyeli Kürt, Irak Kürdistan Bölgesine ve Türkiye'ye sığınmıştır. Ayrıca Suriye'de Kürt şehirlerinde Kürtlerin örgütlü yapıları tasfiye edilmiş, siyasi partilerin temsilcileri bölgeyi terk etmek zorunda bırakılmış, kalanların bir kısmı suikastlere maruz kalmış, hapsedilmiş veya siyaset yapmaları engellenmiştir.

1984 yılından günümüze çatışmanın yol açtığı ekonomik kaybın 2 trilyon doları aştığı tahmin edilmektedir. Türkiye nüfusunun %12,5'i Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinde yaşamaktadır. Bu iki bölge gayri safi milli hasıladan toplam %5 oranında pay almaktadır. Yatırım teşviklerinin büyük çoğunluğu Türkiye'nin batısında bulunan 1. ve 2. bölge illeri tarafından kullanılmaktadır. Bu iki bölge teşviklerin %61'ini alırken, Doğu ve Güneydoğu Bölgesi bu teşviklerin %10'undan yararlanmıştır. Çatışma ortamının yaşanmamış olması halinde, yatırım, istihdam ve kalkınma düzeylerinin daha iyi seviyelerde olacağı genel kabul gören bir gerçektir.

Komşu ülkeler olan Irak, İran ve Suriye ile sınır ticaretinin, diğer komşu ülkelere kıyasla oldukça düşük seviyelerde kalması; geline nokta birçok sınır kapısının hâlen kapalı ya da işlevsiz durumda bulunması, çatışmanın yol açtığı ilave maliyetler ile mahrum kalınan iktisadi faaliyet alanları olarak dikkat çekmektedir.

2.3. Şiddetin Kürt Meselesinin Konuşulmasını Engellemesi

Kalıcı bir huzur ortamının tesis edilmesinde en kritik viraj, şiddetin kayıtsız şartsız devre dışı bırakılmasıdır. Sürecin başından itibaren altını çizdiğimiz en net hakikat şudur: PKK'nın elindeki silahlar ve kullandığı şiddet yöntemleri, bir hak arama aracı olmaktan ziyade bugün Kürt meselesinin çözümünün önündeki en büyük engellerinden birisi olmuştur. 40 yıllık çatışma sürecinin bilançosu ortadadır; bu savaşta ölen de öldürülen de bu coğrafyanın evlatları olmuş, en büyük zararı yine Kürt halkı görmüştür. Şiddet sarmalı, toplumsal huzuru derinden sarsarken,

Kürtlerin insani ve İslami taleplerini kriminalize etmiş, güvenlikçi politikaları zirveye taşıyarak sivil siyasetin alanını daraltmıştır. Dolayısıyla silahların varlığı, çözüm masasında bir "kaldıraç" değil, tam aksine çözümün önünde "takoz" işlevi görmektedir.

Meşru taleplere ancak meşru yol ve yöntemlerle ulaşılabilir. "Silah sussun, siyaset konuşsun" ilkesi, bir temenniden öte bir zorunluluktur. Kürt halkının haklarını savunma iddiasıyla yola çıkan bir yapının, sivil yerleşim alanlarını çatışma sahasına çeviren, geçmişte çukur eylemleriyle şehirleri harabeye dönüştüren pratikleri, "hak savunuculuğu" iddiası ile bağdaşmamaktadır.

PKK ve şiddet eylemleri devam ettiği müddetçe “bölünme korkusu” da Türkiye toplumuna, siyasete ve güvenlik bürokrasisine hâkim olmaya devam edecektir. Temel hak ve özgürlükler bağlamında dile getirilen her talep, “bölünme” parantezine alınıp “terör” yaftasına maruz kalacaktır. Kürt Meselesinin içine çekildiği **çatışmanın çıkmaz sokağından** çıkarılarak sivil siyaset zemininde mesafe kat edilecek bir yola konulması şarttır. Günümüz Türkiye’sine 1990’ların penceresinden bakmak büyük bir yanıltır. Türkiye’nin -son on yılındaki güvenlikçi pratiklerini saymazsak- 23 yılda geldiği seviye, sorunların konuşulması, gündeme getirilmesi, halkın hakemliğine arz edilmesi, çözümün TBMM çatısı altında aranması olgunluğuna erişilmiş olması büyük bir imkân ve fırsattır.

2.4. Kürtleri Sekülerleştirme Çabaları

Nüfusunun oldukça büyük bir bölümü Osmanlı coğrafyasında yaşayan Kürtlerin; Tanzimat ve Islahat fermanlarıyla başlayan, İttihat ve Terakki’nin iktidara gelişiyle devam eden ve Cumhuriyet’in kurulmasıyla doruğa ulaşan Batılılaşma/Batıcılışma serüveninin “kaybedeni” olduğu açıktır. Bu bağlamda, tarihsel süreç içerisinde bütün kazanımlarını “İslami ümmet anlayışı” içerisinde elde eden Kürtler, Batı’nın ulus-devletler üzerinden ümmeti bölme projelerine siyasi, askeri ve sosyal açılardan büyük bir direnç göstermiştir.

Cumhuriyetin kuruluşundan kısa bir müddet sonra devlet, toplumun inancına savaş açmış, hayat tarzını dönüştürmeyi hedefleyen köklü bir sekülerleşme projesini hayata geçirmiştir. Bu proje, herhangi bir toplumsal kesimle sınırlı olmadan ülke insanının tamamını kapsayan bir zihniyet dönüşümünü amaçlamış; dinin kamusal hayattan tasfiyesi, inancın toplumsal belirleyiciliğinin zayıflatılması ve yeni bir “makbul vatandaş” tipinin inşası hedeflenmiştir. Bu süreçten en fazla etkilenen toplumsal kesimlerden biri, tarihsel olarak kimliğini, aidiyetini ve siyasal varlığını büyük ölçüde İslam ümmeti içinde tanımlayan Kürtler olmuştur. Devletin yukarıdan aşağıya dayattığı sekülerleşme politikaları, Kürtlerin tarihsel ve sosyolojik gerçekliğiyle derin bir çatışma üretmiş; bu durum, ilerleyen yıllarda yaşanacak kırılmalara ve istismarlara uygun bir zemin hazırlamıştır.

Kürtlerin, Batıcılışmanın en önemli alamet-i farikası olan laikleşmeye/sekülerleşmeye yönelik olarak gösterdiği direnç; Batı’nın desteği ve teşviki ile kurulmuş olan ulus-devletler eliyle cezalandırılmalarını da beraberinde getirmiştir. Ancak ulus-devletlerin de Kürtleri “istenilen

düzeyde” sekülerleştirememesi, Batı’yı yeni arayışlara yöneltmiştir. Zira Kürtlerin Batıcı bir toplumsal yapıya evrilmesi, İslam dünyası üzerinde gerçekleştirilmesi planlanan projelerin uygulanmasını kolaylaştıracaktır. Bu bağlamda, Kürtlerin içerisinde uluslararası sistem adına çalışan kesimler, Kürtleri laikleştirme projelerinin “gönüllü” uygulayıcıları olarak ortaya çıkmıştır.

Osmanlı’nın Batıcılışma döneminden itibaren, Türkiye’de Kürtlere öncülük edebilecek nitelikte olan İslâmî şahsiyetler, idamlar ve sürgünler yoluyla siyasi ve sosyal temsilden uzaklaştırılmıştır. Tek parti dönemi boyunca ise hak talepleri Şeyh Said, Dersim ve Zilan gibi katliamlarla karşılık bulan Kürtler, Demokrat Parti iktidara gelinceye dek adeta kabuğuna çekilmiştir.

Demokrat Parti’nin Kürtlere sağladığı -tek parti dönemine nazaran- bazı imkânlar neticesinde, Kürt ağa ve eşrafının çocukları bir yandan eğitim görme imkânı elde ederken, diğer yandan siyasi temsil hususunda tekrar görünürlik kazandı. 1960 Darbesi’nden sonra ise Kürtçenin yasaklanması başta olmak üzere Kürtlerin tabii hakları tekrar ihlal edilmeye başlandı. Bu süreçte Türkiye Kürtleri iki kulvarda örgütlenmeye girişti. Bir kısmı Türkiye İşçi Partisi (TİP) içerisinde sosyalistleşirken; diğer kısmı geleneksel Kürt milliyetçiliği üzerinden Türkiye Kürdistan Demokrat Partisi (TKDP)’ni kurdu.

1970’li yıllara gelirken “Kürt sağı” olarak nitelenen kesimlerin önde gelen kadroları suikastlar ve tutuklamalarla tasfiye edilirken; TİP içerisindeki sola eğilimli Kürtler ise geleneksel çevrelerinin de desteğini alarak ilkini 1967 yılında gerçekleştirdikleri “Doğu Mitingleri” aracılığıyla önemli bir ivme kazandı. 1969 yılında ise bizzat TİP Başkanı Mehmet Ali Aybar’ın girişimleriyle -içerisinde bazı sağ kadrolar olsa da- sosyalist tandanslı Devrimci Doğu Kültür Ocakları (DDKO) kuruldu. DDKO, dönemin Kürt sosyolojisinin yansımalarını taşısa da esasen Türk solunun etkisiyle şekillendi. Böylelikle Kürtler arasında laiklik temelinde “ulusal sol” denilebilecek bir yapılanmanın önü açılmış oldu.

Kürtler üzerinden geliştirilmeye çalışılan laikleştirme projeleri için DDKO’nun özel bir önemi bulunsa bile, kuruluşun sadece bir “ara form” olarak görüldüğü ileri sürülebilir. Zira DDKO’nun kadroları TİP ile ilişkilerine rağmen hâlâ “yeterli düzeyde” seküler görülmemektedir. DDKO, 1971 yılında gerçekleşen darbeden sonra Kürt milliyetçiliği yaptığı gerekçesiyle kapatılmıştır. Bünyesinden ise birçok Kürt sol fraksiyon türemiştir. Türeyen bu örgütler, Kürtleri, dine karşı “Aydınlanmacı” bir bakış açısına sahip olan sosyalizm üzerinden laikleştirme girişimlerini yoğunlaştırmıştır.

Kürtleri laik bir toplum haline getirmeye yönelik çabalara önemli katkı sağlayan isimlerden biri de Yalçın Küçük’tür. Yalçın Küçük, 1960 darbesinden sonra teşekkül eden Devlet Planlama Teşkilatı (DPT)’nde çalıştı ve “Uzun Vadeli Planlar Şubesi Müdürlüğü” yaptı. DPT, devlet için fikir ve proje üreten dönemin en önemli “sosyal mühendislik” merkeziydi. Küçük de DPT’de Kürtlerin 27 Mayısçı kadroların ideolojik kimlikleri doğrultusunda şekillendirilmesi için “uzun

vadeli planlar” geliştirdi. Tasarladığı planları, önce TİP aracılığıyla, daha sonra ise Abdullah Öcalan ve örgütü üzerinden yürürlüğe koydu.

Yalçın Küçük, Kürtlerin PKK üzerinden Sol Kemalizm’e bağlı olduklarını iddia etmiş ve böyle kalmaları için çaba harcanması gerektiğini vurgulamıştır. Kürtlerdeki İslâmî köklerin ne denli güçlü olduğunu bilen Küçük, projelerinin akamete uğraması durumunda oluşacak boşluğın dindar Kürtler tarafından doldurulacağı endişesine kapılmıştır. Kürtlerin İslâm üzerinden meşru hak taleplerini engellemeye ve Türkiye’nin laikliğini Kürtler üzerinden garantiye almaya dönük şu cümleleri ifade etmiştir: “Kürt sorunu, Kürtlere bırakılmayacak kadar önemlidir. Kürtleri kendi başlarına bırakırsanız ya davulcuya ya da zurnacıya kaçarlar.” örgüt üzerinden Kürtlerin yönelimlerine nasıl tesir ettiğini ve kendince başarılı olduğunu ise şu cümleyle ifade etmiştir: “Savcı Bey, benim soyadım Küçük ama ben bu devlet için büyük işler başardım.”

Kürtleri Sekülerleştirme Çabalarında PKK ve Uzantılarının Rolü

TİP içerisinden çıkan DDKO’nun mahkeme kararıyla kapatılmasından sonraki süreçte Özgürlük Yolu (PSK), Rızgari, Ala Rızgari, Tekoşin, Kawa, KUK ve PKK gibi sosyalist örgütlenmeleri ortaya çıkmıştır. Ancak 1980 darbesinden sonra, PKK, kendisiyle ideolojik akrabalıkları olan bu örgütleri silah yoluyla tasfiye etmiş ve **Kürtlerin “laikleştirilme/sekülerleştirme vazifesini” büyük ölçüde tek elden yürütmeye başlamıştır.** Öncelikle ağalık ve şeyhlik üzerinden “feodal yapıyı” hedef aldığını iddia eden örgüt, daha sonra bir bütün olarak İslam’ın Kürtleri geri bıraktığı tezini işlemeye girişmiştir.

Pkk örgütü, Kürtlerin yıllarca yaşadığı mağduriyetleri istismar ederek kitleselleşmiş; Kürt halkının tarihi ve kültürel yapısının esas harcı olan İslam’ın tasfiye edilerek yerine seküler ideolojilerin ikame edilmesi projesini ise ustalıkla gizlemeyi başarmıştır. Başka bir ifadeyle, kitlelere “Kürt” ambalajıyla sunulan fakat içeriğinde “sekülerlik” bulunan yeni bir toplumsal yapı hedeflemiştir. Bu amacına yönelik olarak ise, bölgedeki dindar Kürtlere yönelik katliam, baskı, tehdit ve zorla göç ettirme gibi uygulamalara başvurmuştur.

Örgüt ve lideri Abdullah Öcalan, bir yandan Kemalist karakterde olan Türk solunun mirasına sahip çıkıp Yalçın Küçük ve Doğu Perinçek ile yakın ilişkiler kurarken; diğer yandan Kürtlere dair İslâm öncesi mitolojik fikirlerini geliştirmeye çabalamıştır. Sümerler üzerine geliştirilen “farazi” iddialarla Kürtlerin İslâm algısını sarsmayı hedefleyen Öcalan, başta Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM)’ne yaptığı savunmada olmak üzere; Batı’nın İslâm dünyasını laikleştirme projesini en başarılı şekilde kendisinin uygulayabileceğini taahhüt etmiştir.

Örgüt içerisinde Abdullah Öcalan’ın yanı sıra diğer lider kadrolar da İslam’a dair benzer görüşler serdederek, Kürtlerin seküler bir noktaya evrilmesi için çaba harcamaktadır. Bu bağlamda, 2014 yılında yayınlanan Murat Karayılan’ın “Bir Savaşın Anatomisi-Kürdistan’da Askeri Çizgi” adlı kitabında, Zerdüştlüğü Kürtlerin öz kültürüyle özdeşleştirmekte; İslamiyet’i kabul etmeyi ise, “Öz

yaratım kültürünü yadsıyan yabancı kültürün zoraki asimilasyonlarla Kürt toplumsal hafızasının gözeneklerini tıkatması” olarak değerlendirmektedir. İslam’ı “yabancı kültür” olarak kodlayan Karayılan, Nakşî-Halidî geleneği hedef alarak Kürtlerin “ümmeî” anlayışının köleliğe sebebiyet verdiğini iddia etmektedir.

Örgüt, Kürtler arasındaki İslâmî değerleri yıpratarak laikliğe zemin hazırlama girişimlerini, sadece silahlı örgütün lider kadrosu üzerinden de gerçekleştirmemektedir. Kendisinin “yasal uzantısı” konumunda olan siyasi partiler ve sivil toplum örgütleri vasıtasıyla da laiklik lehine toplumsal değişmeyi teşvik etmektedir. Bu bağlamda, değişik isimlerde kurulmuş partilerde milletvekilliği ve yöneticilik yapmış olan önemli isimlerin açıklamalarından çok sayıda örnek verilebilir.

DTP-DTK Eş Başkanlığı ile Diyarbakır-Van Milletvekilliği görevlerinde bulunmuş olan Aysel Tuğluk, Kürtlerin Kemalist ve laik bir kimlik üzerinden kendilerini tanımlamaları gerektiğine dair açıklamalarda bulunmuştur. Kemalist aydınlara ve seküler güçlere yönelik yaptığı çağrılarla gündeme gelen Tuğluk, “Kurtarıcı motif, tarihsel imge Mustafa Kemal ve onun tarihsel eylemselliğinin büyüklüğü kendini gösterdi ve gösterecek. O bir mucizedir, ölümsüzdür. Uluslaşmada temel direktir” demiştir. Ayrıca Tuğluk, Kürtlerin kurtuluşunu Kemalizm’de göstermekle de kalmamış; Abdullah Öcalan’ın ve örgütünün bölgedeki İslâmî hareketlerin güçlenmesini engelleme misyonunu üstlenerek “laikliğin güvencesi” haline geldiğini de ifade etmiştir. Yine milletvekilliği yapmış ve örgüt çizgisindeki kurumlarda önemli görevlerde bulunmuş Emine Ayna ise, Kürtlerin dini bayramlardan vazgeçebileceğini ancak Nevroz’dan vazgeçemeyeceğini söylemiştir.

Örgüt çizgisinde siyaset yürüten kadroların “laik sistemin korunmasına” yönelik söylemleri de oldukça önemlidir. Eski Milletvekili Hasip Kaplan, “Şunu herkes çok iyi bilmeli ki, biz olmasak Güneydoğu’da şeriat öne çıkar. Laikliğin gerçek kalesi bizleriz. TSK’nın laiklik söylemi ile bizim laiklik söylemimiz örtüşmektedir. Doğu ve Güneydoğu Bölgesi’nde DTP laiklik konusunda bir sigorta görevi görmektedir. Laikliği kim koruyacak? Bizden başka kim koruyacak? Çağdaşlığın, laikliğin bir nevi kalesi, savunucusu konumundayız” demiştir. Murat Karayılan da, kendilerinin tasfiyesi halinde bölgenin İslâmî grupların merkezi haline geleceğini dile getirmiştir.

Örgüt ve uzantılarının laikliği öne çıkarma ve İslâmî gruplar bağlamında yaptıkları değerlendirmelerin referanslarını Batı’ya ait metinlerde görmek mümkündür. Graham E. Fuller ve Henri J. Barkey’in kaleme aldığı, Kürt sorununun 1980’den sonra içine girdiği süreci detaylı bir şekilde ve neredeyse tamamen laiklik merkezli ele alan “Turkey’s Kurdish Question/Türkiye’nin Kürt Meselesi” adlı eserde; HADEP’in Türkiye’nin kurucu yapısına (devlete) ideolojik olarak daha yakın olduğuna işaret edilmiştir. Eserde Kürt sorununun İslâmcıların güçlenmesine yol açabileceğine temas edilmiş ve Kürt sorununun çözümünde örgüte yakın legal siyasi yapılara “Kürtleri temsil konumu” verilebileceğine işaret edilmiştir.

Türkiye’deki sol ve seküler çevreler de örgüt üzerinden Kürt halkını laik cephenin bir bileşeni olarak göstermekte ve laikliğin Kürt kimliğinin doğal bir parçası olarak düşünülmesini teşvik etmektedir. PKK, LGBT-İ ve feminist hareketlerin marjinal tutumlarından, Batıcı çevrelerin “laikçi” eğitim taleplerine kadar geniş bir çerçevede seküler kesimlerle bir araya gelmektedir.¹

Tarihsel süreç irdelendiğinde toplumumuzun ve özellikle Kürtlerin sosyal bir mühendislikle inancından uzaklaştırılmaya, sistematik bir şekilde sekülerleştirilmeye çalışıldığını ve bu çabaların bugün de devam ettiğini göstermektedir.

Hatırdan çıkarılmaması gereken husus şudur ki; Kürt toplumunu ve genel olarak bu coğrafyayı bir arada tutan asli zemin; İslam ortak paydasıdır. Seküler ideolojiler, yapay kimlik inşaları veya dış kaynaklı projeler bu halkı ayrıştıracak ve mevcut sorunların daha da büyümesine kaynaklık teşkil edecektir.

Kürt halkının maslahatı, emperyalizmin cetvelle çizdiği ve halkları birbirine kırdırdığı parçalı haritalardan ziyade; bin yıllık İslam kardeşliği hukukuyla harmanlanmış, pasaportlara, suni sınırlara ve resmi ideolojilere hapsedilemeyecek bir gönül ve kader birlikteliğindedir.

Türkleri, Kürtleri ve diğer Müslüman halkları yüzyıllar boyunca aynı kader etrafında buluşturan, fedakârlığı, dayanışmayı ve birlikte yaşama iradesini mümkün kılan temel bağ İslam kardeşliğidir. Bu zeminin aşındırılması, sadece Kürt-Türk birlikteliğinin zayıflamasına neden olmayacak bir bütün olarak toplumsal bağların çözülmesine yol açacak; bizi bir arada tutan kültürel, tarihsel ve toplumsal bağların zayıflamasını da beraberinde getirecektir.

İslam’ın toplumsal hayattan dışlandığı, toplumun sekülerleştirildiği, kardeşlik hukukunun zayıflatıldığı bir zeminde ne kalıcı barışın ne de toplumsal birlikteliğin tesis edilmesi mümkündür. Bu nedenle, Kürt meselesine ve çözümüne dair yapılacak her değerlendirme, bizi ayakta tutan bu ortak inanç zeminini esas almak zorundadır.

¹ Sdam – Kürtleri “Laikleştirme” Çabaları – Raporun tamamı için;
https://www.sdam.org.tr/image/foto/2017/11/28/KURTLERI-LAIKLSTIRME-CABALARI_1511874705.pdf

3. BÖLGESEL GELİŞMELER VE DIŞ MÜDAHALELER

I. Dünya Savaşı'nı müteakip Osmanlı idaresinden çıkan İslam Coğrafyasında çizilen yapay sınırlar, bölgenin dini/mezhebi, etnik, kültürel, siyasal dokusunu ve sosyolojik gerçeklerini hiçe saymıştır. Yapay sınırlar, kurulan devletlerin hem birbirleriyle hem de kendi içlerinde sorunlarla boğuşması hedeflenerek çizilmiştir.

Kurulan devletlerde benimsenen ulusçu, monarşik, kabileci yönetim anlayışları şekli farklılıklar gösterse de taşıdıkları baskıcı, dışlayıcı ve totaliter ortak eğilimler açısından uzlaşa yerine çatışmacı bir zeminin besleyici ana kaynakları olmuştur.

Yapay sınırlar ve baskıcı, dışlayıcı yönetim anlayışları sistematik sorun üretme kaynağına dönüşürken, bu durum hem ülkeler bazında hem de bölgesel bazda birbirini tetiklemeye hazır sorunlarla dış müdahale kapısını da açık bırakmıştır. Bölgemizde eksik olmayan emperyalist güçlerin müdahalesi, yeri ve zamanı geldiğinde uygulanmak üzere o günden hazırlanıp planlanmıştır.

Osmanlı sonrası teşekkül eden devletler adil bir sistem oluşturup iç sorunlarını adalet ölçüleri çerçevesinde hukuki bir zemine oturtmak yerine, haklı talepleri bile baskı ve şiddet politikalarıyla bastırma yolunu tercih etmiş, bu da her ülke için dış müdahalelere kapı aralayan kırılğan bir durum oluşturmuştur.

Nitekim Irak ve Suriye örneklerinde görüldüğü gibi çözülemeyen iç sorunlar çatışmalar doğurmuş, yaşanan iç çatışma ve oluşan kaos ortamı da dış müdahaleleri beraberinde getirmiştir. Söz konusu dış müdahalelerin bir neticesi olarak PKK, alanda daha etkili hale gelmiş ve emperyalist güçlerin ajandalarının kullanışlı bir aparatına dönüşmüştür.

3.1. Bölgesel Gelişmelerin Sürece Etkisi

3.1.1 Irak Bağlamı

Silahlı eylemlere başladığı ilk yıllarda PKK'nın ağırlık merkezi Suriye'de idi. Saddam Hüseyin liderliğindeki diktatör Baas rejiminin katliamcı politikaları, 1991 yılındaki Kuveyt işgali sonrası yaşanan I. Körfez Savaşı ile yeni bir boyut kazanmıştır. Sarsılan merkezi otorite, I. Körfez Savaşı'nı müteakip ilan edilen uçuşa yasak bölgeler ve bu bölgelerin denetimi amacıyla oluşturulan ABD güdümündeki Çekiç Güç organizasyonu, PKK'nın Irak Kürdistanı sahasının stratejik alanlarında mevzi ve alan hakimiyeti kazanmasına, güç ve kapasite imkanlarını geliştirmesine imkân sağlamıştır.

Asıl işlevi Irak Kürdistanı'nı Saddam'ın saldırılarından korumak olan Çekiç Güç, Saddam'ın saldırılarından Irak Kürtlerini koruduysa da buraya yerleşen PKK'nın Irak Kürdistanı'ndaki

yapılara yönelik sistematik saldırılarına engel olmamış, tam tersine o dönem Türkiye’de de tartışma konusu olan Çekiç Güç’ün PKK’ya her türlü imkân ve lojistik sağladığı iddiaları, bazı somut olaylarla da ortaya çıkmıştır.

Cudi dağındaki PKK militanlarına uçaklardan atılan malzeme dolusu çuvalların Türk askerlerince fark edilip el konulması, Çekiç Güç – PKK ilişkisi etrafındaki tartışmaları farklı boyutlara taşımıştır.

O dönemde Saddam’ın saldırılarından Irak Kürtlerini koruyan Çekiç Güç, Irak Kürtlerine karşı Saddam yönetimiyle iş birliği yapan PKK’nın KDP ve YNK’ye saldırmasına göz yumması görünürde ilginç bir tezat oluşturmuş olsa da, müdahaleci dış güçlerin ne denli farklı ve çok katmanlı ajandalara sahip olduğunu göstermiştir.

Çekiç Güç desteğiyle o dönem ifşa olan ABD’nin PKK ajandası, bilahare Suriye sahasında yaşananlarla daha anlaşılır bir hal almıştır.

3.1.2 Suriye Bağlamı

Tunus’ta başlayan “Arap Baharı” sonrasında 15 Mart 2011’de Suriye’de olaylar başladı. Kısa sürede Suriye geneline yayılan ayaklanmalar iç savaşa dönüştü. Çok taraflı çatışmalar ve uluslararası müdahale Suriye’yi tam bir kaos ortamına sürüklerken, Esad rejimiyle hiçbir çelişkisi olmayan PKK/PYD hayal edemeyeceği fırsatlar elde etti. Bölgenin alan hakimiyeti PKK/PYD’ye devredilirken otorite boşluğunun en büyük kazananı elindeki silahtan faydalanarak diğer Kürt yapılanmalarını tasfiye eden PKK/PYD oldu.

Hesapta olmayan IŞİD saldırılarının bir anda Musul’dan Kobani’ye kadar geniş bir alana yayılması ve Amerika’nın “IŞİD’le mücadele” adı altında olaylara müdahil olması, yeni bir denklem oluşturdu. Amerika, “IŞİD’le Mücadele’de” kendi askerlerini riske atmak yerine bu işlevi PKK/YPG’ye yükledi. Bunun karşılığında da lojistik, silah ve koruma sağlayarak Türkiye’nin muhtemel müdahalesine karşı güvenlik şemsiyesi oluşturdu. Suriye, PKK için yeni üs ve çekim merkezi haline gelirken, Kandil ikinci plana düşmüş oldu.

Amerikan güvenlik şemsiyesi altında Arap yerleşim alanlarına sarkan, “IŞİD’le Savaş” yürütürken on bir bin Kürt gencini ölüme gönderen PKK/YPG, bu süreçte Kürt bölgelerini Öcalan’ın “Demokratik Toplum” tezleri doğrultusunda kantonlara ayırarak “Komünal toplum” inşa sürecine girdi.

3.1.3 7 Ekim Aksa Tufanı

7 Ekim Aksa Tufanı ve sonrasında yaşananlar, bölge jeopolitiğinde yeni kırılmalara sebebiyet verdi. Gazze’de süren soykırım vahşeti, Lübnan ve Yemen’e uzanan saldırılar, İran’ın saldırıya

maruz kalması, Siyonist rejim ve küresel hamilerinin “Vadedilmiş topraklar” ütopyasının sınır tanımayan ve öngörülemeyen saldırılara dönüşmesi, yaşanan jeopolitik kırılmaların yeni sonuçlarıydı. Keza Türkiye’de başlatılan yeni süreç de bir yönüyle bölgede ortaya çıkan yeni jeopolitiğe göre pozisyon alma ihtiyacının tezahürüdür.

3.1.4. Suriye’de Yaşanan Rejim Değişikliği

8 Aralık 2024’te yaşanan rejim değişikliği, tüm Suriye sahasında olduğu gibi PKK/YPG’nin statüsünün geleceği açısından yeni bir dönemin kapısını araladı. Rejim değişikliği Türkiye’nin PKK/PYD politikasını da farklı bir kulvara taşımış oldu. Rejim değişikliğinden önce PKK/PYD’nin hiçbir surette etkinliğini/varlığını kabul etmeyen Türkiye, bu kez niteliği tartışmalı olsa da Şam ile entegrasyonu öncelik haline getirdi.

3.1.5 Yeni Şam Yönetimi ve PYD/SDG İlişkileri

Rejim değişikliği yeni Şam hükümeti ile PKK/PYD ilişkilerinde de köklü bir değişim ihtiyacı doğurdu. PKK/PYD ademi merkeziyetçilik tezleri eşliğinde Suriye’nin birliğinden yana olduğunu belirtirken, Şam yönetimi askeri kurumlar hariç nisbi idari özerkliğe sıcak baktığı yönünde işaretler vermeye başladı. Nitekim 10 Mart 2025’te taraflar arasında imzalanan ve “10 Mart Mutabakatı” olarak adlandırılan belge doğrultusunda yapılan görüşmeler henüz sonuçlanabilmiş değil. Türkiye, başlatılan yeni süreçle entegre şekilde Şam hükümetinin tezlerine destek vermekte, silahın PKK’dan olduğu gibi YPG’den de alınması gerektiği fikrinde ısrarcı tutumunu sürdürmektedir.

3.1.6 10 Mart Mutabakatı ve Entegrasyon Tartışmaları

Entegrasyon tartışmaları uzlaşma masasında sonuçlanabilirse, iki taraf için de risk taşıyan önemli sorunun anlaşma yoluyla halledilmesi anlamına gelecektir. Uzlaşma sağlanmazsa iki taraf arasında kalacak tek seçenek yeni bir çatışma olacaktır.

Her iki ihtimalde de taraflar üzerinde Türkiye ve ABD etkisini göstermeye devam edecektir.

3.1.7 Siyonist Rejim Yayılmacılığı, Suriye ve Kürt Politikası

Türkiye’de yeni sürecin başlatılmasında Suriye’de belirginleşen Siyonist rejim yayılmacılığının doğuracağı muhtemel bölgesel tehditlerin etkisi olmuştur. Suriye üzerinde birbiriyle çatışan tezler de Türkiye ile İsrail arasında sorun haline gelmiştir. Şam ile PKK/PYD’nin yaşadığı anlaşmazlıklarda Türkiye’nin Şam hükümetini desteklemesi, Siyonist rejimi farklı alternatiflere yöneltmiştir. Bu doğrultuda Dürziler dahil Şam ile sorun yaşayan diğer kesimler gibi PKK/PYD de Siyonist rejimin yöneldiği/yöneleceği bir başka alternatif olmuştur. Siyonist rejim prensip olarak etrafında ve dolayısıyla Suriye’de istikrara kavuşmuş bir idari yapı istemez. İstikrarsız bir Suriye,

en büyük arzudur. Zaman zaman ifade ettiği “Kürtlere destek” çıkışları da temelde Kürtlere fayda arzuladığı için değil, istikrarsızlık politikasına hizmet edeceği beklentisinden kaynaklanmaktadır.

3.1.8 Türkiye’nin Suriye Sahası İle Şekillenen Yeni Tehdit Algılamaları

Şam ile görüşmelerde PYD/PKK yöneticilerinden bazılarının zaman zaman “Alternatifsiz değiliz” türü değerlendirmelerinin arka planında da Tel Aviv’den yükselen destek açıklamalarının yattığı açıktır.

Amerika’nın Şam’ı belli bir stratejik kıvama getirme çabalarının sonuç vermeye başladığı son zamanlarda PKK/PYD’ye verdiği destekle ilgili kafa karıştırıcı açıklamaları ve Trump yönetiminin Türkiye ile geliştirdiği dostluk ilişkisi, PKK/PYD’ye desteğin giderek flulaştığına işaret etmektedir. Amerika’nın olası bir çatışmada eskisi gibi PYD/PKK’nin arkasında durmama ihtimali göz önüne alındığında Siyonist rejimin ABD’ye rağmen PKK/PYD’ye ne oranda destek olacağı şüphelidir. PKK/PYD’ye yönelen Amerikan desteği açısından eski konjonktürel şartların artık kaybolmaya başlaması ve Türkiye’nin örgütten yana hala canlı olan tehdit algılamaları dikkate alındığında Şam ile PKK/PYD arasında varılan 10 Mart Mutabakatının hayata geçirilmesi hem kendileri açısından hem de büyük acılar çekmiş bölge halkı için en hayırlısı olacaktır.

3.2. Suriye Entegrasyon Müzakerelerinin Mevcut Sürece Etkisi

Şam ile PKK/PYD arasında süren entegrasyon müzakerelerinin sonucu, Türkiye’de devam eden silah bırakma sürecinde belirleyici olacaktır. PYD ve bir kısım örgüt yöneticileri her ne kadar PYD/YPG’yi fesih ve silah bırakma kararı dışında olduğunu savunsa da entegrasyonun gerçekleşmemesi ve örgütsel varlığın devamı Türkiye’de devam eden süreci tıkayacaktır.

Entegrasyon müzakereleri halen sürmektedir. Şartlar ne olursa olsun Suriye’de Kürtlerin hakları, eşit vatandaşlık temelinde güvenceye alınmalıdır. Türkiye süren entegrasyon müzakerelerinde yapıcı rol icra etmeli; örgüt de Kürtlerin kazanımlarını kendi sığ ideolojik ve örgütsel çıkarlarına feda etmekten kaçınmalıdır.

Ademi merkezîyetçilik tartışmalarında, ayırıcı değil birleştirici bir formül üzerinde uzlaşılması tüm tarafların çıkarınadır.

Suriye’de yaşanan gelişmeler ve otorite tartışmaları, silahsızlanma sürecinin önündeki en büyük risklerdendir. Ancak bu sorunla uğraşırken izlenecek politika; tarihsel, sosyolojik ve psikolojik derinliği olan çok katmanlı bir politika olmalıdır.

Zira sınırın ötesindeki ateş, sınırın berisinde kardeşlik hukukunun ihya edilmesine engel olmamalıdır.

Türkiye'nin Suriye politikası, 40 yılı aşkın süredir devam eden çatışma ortamının oluşturduğu güvenlik hassasiyetleri üzerinden şekillenmektedir. Ancak bir tehdit bertaraf edilirken hayati bir "ince çizgi" hassasiyeti gerekmektedir: Türkiye'nin sınır güvenliği için gösterdiği hassasiyet, asla "Kürt karşıtlığı" veya Kürtlerin kazanımlarını hedef alan bir politikaya dönüşmemelidir.

Türkiye'nin tehdit algılamalarını bertaraf edecek özgün 'Türkiye Modeli', devletin 'ulus devlet' kodlarına sıkışmış dar kalıplarından sıyrılıp, kendi tanımını ve vizyonunu kucaklayıcı bir ufukla güncellemesiyle mümkündür. Ulus devlet refleksi, doğası gereği sadece dayandığı etnisitenin hakkını merkeze alırken, diğerlerini ötekileştirme riski taşır.

Çanakkale'den Millî Mücadele'ye uzanan tarihsel hakikat, bu devletin Türklerin ve Kürtlerin ortak mücadele fedakârlık ve iradesiyle kurulduğunu göstermektedir. Dolayısıyla devlet, dışlayıcı ulus devlet formatından çıkarak, kurucu iradesindeki kardeşlik ruhuna ve kuşatıcı devlet aklına geri dönmelidir. Ancak bu zihniyet devrimi gerçekleştiğinde Türkiye Cumhuriyeti; bir Türkmen'in hakkını Kerkük'te veya Bayır bucak'ta savunduğu iştiaqla, bir Kürt'ün hakkını da Erbil'de, Kamışlo'da veya Halep'te savunabilen adil bir hamiye dönüşecektir.

Devlet, "Dışarıdaki Kürt"ü potansiyel bir tehdit olarak görme refleksini göstermek yerine, onu "Kendi doğal müttefiki" ve "Akrabası" olarak gören bir pozisyona geçmelidir. Türkiye, Suriye'deki Kürtlerin de hukukunu koruyan, onların haklı taleplerinin sözcüsü olan bir konuma gelmelidir.

İç cepheyi tahkim etme ve kardeşliği tesis etme vizyonu, Türkiye'nin sınırlarının ötesine askeri güç yerine şefkat, adalet ve kardeşlik hukukuyla uzanmasıyla hayata geçebilir.

Haliyle entegrasyon müzakereleri süreç bağlamında daha fazla önem kazanmaktadır. Müzakere masalarında taraflar çıtayı olabildiğince yüksek tutmaktadır. Ancak olgular, güç dengeleri, saha şartları günün sonunda bir uzlaşmaya varmada ana etkenlere dönüşmektedir. Çatışmaların hem Türkiye'de hem Suriye'de bir seçenek olmaktan çıkarılıp toplumsal huzura dönüşeceği, herkesin kazançlı çıkacağı bir kardeşlik ortamının tesis edilmesi müdahil tüm tarafların ortak sorumluluğudur.

Entegrasyon müzakereleri halen sürmektedir. Şartlar ne olursa olsun Suriye'de Kürtlerin hakları, eşit vatandaşlık temelinde güvenceye alınmalıdır. Türkiye süren entegrasyon müzakerelerinde yapıcı rol icra etmeli; örgüt de Kürtlerin kazanımlarını kendi sığ ideolojik ve örgütsel çıkarlarına feda etmekten kaçınmalıdır.

Ademi merkezîyetçilik tartışmalarında, ayrımcı değil birleştirici bir formül üzerinde uzlaşılması tüm tarafların çıkarıdır.

3.3. Çözumsuzlüğün Getireceği Tehlikeler

3.3.1. Emperyalist Batı ve Siyonist Projeler

Hiç kimse gelecek tahayyülünü -başta Amerika ve İsrail olmak üzere- bölge dışı yabancı güçlerin değişken pozisyonlarına endekslememelidir. Emperyalist Batının ve siyonizmin ajandası, bölge ülkeleri ve bölge halklarının ayrıştırılıp çatıştırılması üzerine kuruludur. Emperyalistler, ülkeleri ve toplumları ayrıştırdıkları ölçüde güç kazanırlar. Ne Türk'ün ne Kürd'ün, ne de Arab'ın dostudurlar. Onların tek dostu menfaatleridir. Menfaatleri bitince dostlukları da biter.

Emperyalist Batı güdümlü Siyonizm'in "Arz-ı Mev'ud" ütopyası bile tek başına Nil'den Fırat'a kadar olan geniş alanı ve bu alanda yaşayan tüm halkları ne denli hedef haline getirdiklerini göstermeye yetmektedir.

Günün sonunda yabancı müdahaleci güçler bölgeyi boşaltacak ve bu bölgenin kadim halkları olan Türkler, Kürtler, Araplar ve diğer yerel unsurlar baş başa kalacaktır. Dolayısıyla ayrışma ve çatışma değil, birlik ve kardeşlik temellerini yerli halklar atmalı, müşterek bağları güçlendirerek birlikte yaşama zemininde buluşmalıdır.

3.3.2. Huzursuzluk ve Zayıflığın Devamı

Bir arada, kardeşçe, birbirinin haklarına riayet edilmezse, zayıflık ve huzursuzluk halkların peşini bırakmayacak, halklar birbirini boğazlamayı marifet bellemeye devam edecektir.

Huzursuzluklara, kaos ve çatışmalara son vermek de öncelikle bölge ülkelerinin önünde duran önemli bir ödevdir. Toplumsal huzurun kaynağı hak ve adalettir. Hak ve adalet talepleri bastırılan kesimler her türlü manipülasyona açık olur. En ufak bir toplumsal çalkantıda ne denli kaos ve kargaşa ortamlarının oluşabileceğinin en yakın iki örneği yanı başımızdaki Irak ve Suriye'dir. Kimlikleri, kültürleri, inançları hatta varlıkları yok sayılıp baskı altına alınan kesimlerin meşru hak talepleri adalet ve kardeşlik ölçüleri içerisinde karşılanmalıdır. Aksi halde haklı taleplerinin şiddetle bastırılması dış müdahaleler için hazır gerekçelere dönüşür.

Bütün bölge ülkeleri kendi vatandaşının meşru hak taleplerini potansiyel tehdit olarak görmeyi terk etmelidirler. Baskı politikaları eninde sonunda bir bumerang gibi kendi sahibini vurur.

3.3.3. Ekonomik ve Siyasi Bağımlılık

Bölge ülkelerinin kendi iç sorunlarını çözmekten imtina etmeleri, meşruiyet sorunuyla sonuçlanmaktadır. Kendi halkının gözünde meşruiyet sorunu yaşayan yönetimler, yabancı güç odakları nezdinde meşruiyet arayışına girişirler. Bu da hem siyasi ve ekonomik bağımlılığa yol

açar, hem de çözmekten kaçındıkları iç sorunlarının bir süre sonra alevlenerek bölgesel ya da uluslararası nitelik kazanmasına sebebiyet verir.

Bölgedeki sorunların çözümünü zorlaştıran en önemli faktör de uğraştıkları temel meselelerin uluslararası rekabet sahasına çekilmesidir. Bugün geline nokta silahlı şiddetin varlığı, ne yazık ki bölgeye müdahale etmek isteyen küresel güçler için elverişli bir zemin üretmektedir. Suriye'deki gelişmeler ve bölgesel kırılmalıklar göz önüne alındığında; şiddet sarmalının devam etmesinin, hak arama mücadelesine katkı sunmaktan ziyade, bölgenin istikrarsızlaşmasında ve dış müdahalelere açık hale gelmesinde etkin rol oynadığı müşahade edilmektedir. Bu tablodan en büyük zararı yine bölge halkları çekmektedir. Dolayısıyla silahların gölgesinden kurtulmak, bölge halklarının kendi geleceğini özgür iradesiyle inşa edip dış müdahalelerden bağımsız olarak tayin edebilmesi açısından önemlidir.

Bölgemizi etnik ve mezhebi temelde ayrıştırmayı hedefleyen Batı güdümlü siyonist yayılcılık, en büyük gücünü coğrafyamızdaki baskı politikalarının yol açtığı iç çatışmalardan ve bölünmüşlükten almaktadır. Bugün sınırlarımızda yaşanan istikrarsızlık ve süregelen silahlı çatışma hali, bölgeyi parçalamak isteyen küresel güçler ve siyonist emeller için cezbedici bir tablo sunmaktadır. Şiddet sarmalının ve çözümsüzlüğün devam etmesi, bölgenin emperyalist müdahale ve hatta işgallere açık hale gelmesi demektir. Dolayısıyla siyonizm ve emperyalizmin çatıştırarak zayıflatma ve kendine bağlama stratejisine verilecek en etkili cevap, hamasi nutuklar olmamalı; silahların susması, iç barışın sağlanması ve bin yıl sulh içinde beraber yaşayanların kardeşlik hukukunda yeniden buluşması ve ortak düşmana birlikte karşı koyması olacaktır.

4. SORUNUN ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

4.1. Çözüm Dair Genel Bakış

Kalıcı çözümün en önemli psikolojik eşiği; güçlü bir birlik şuurunu inşa edebilmektir. Mesele sadece devlet ile örgütün masada anlaşması veya barışması değildir. Asıl mesele hem örgütün hem de devletin yıllardır mağdur ettiği geniş halk kitleleriyle barışmasıdır. Alan hâkimiyeti kurup güç devşirdiği yerlerde, kendisi dışındaki örgütlü yapılara, siyasi partilere ve sivil oluşumlara hayat hakkı tanımayan örgüt, Kürtlerin iradesine ipotek koyan tekelci ve baskıcı yaklaşımından vazgeçmelidir. Örgüt, elindeki silahı bırakırken aynı zamanda zihnindeki baskıcı totaliter kodları da terk etmeli, kendisi gibi düşünmeyen Kürtlerle de normalleşmelidir. Toplumsal barış ve helalleşme konusunda herkesin üzerine düşen bir sorumluluk vardır ve herkes bu sorumluluğunu yerine getirmelidir.

Yürütülen silahsızlandırma süreciyle ilgili toplumun bazı kesimlerinde birtakım endişeler mevcuttur. Ancak biz meseleye ilkesel bir zeminden bakıyoruz. Çatışma, kan ve gözyaşının dinmesi adına gösterilecek her türlü çabayı değerli buluyor ve destekliyoruz. Eğer amaç gerçekten iç barışı sağlamaksa, bu ancak emperyalist reçeteleri reddedip kendi medeniyet değerlerimize dönmekle mümkün olacaktır. Emperyalizme ve siyonizme verilecek en büyük cevap, taktik manevralar değil; Kürt'üyle, Türk'üyle, Arap'ıyla ve diğer tüm unsurlarıyla bu coğrafyanın evlatlarının arasına ekilen fitne tohumlarını söküp atmak olacaktır.

4.2. Yasal Düzenlemelerin Gerekliliği

Hukuk düzeninin önemli işlevlerinden biri de toplumsal huzuru, barışı ve güvenliğini sağlamaya dair genel talep ve ihtiyaçları karşılamaktır. Özellikle hukuk normlarında kamu düzeni, kamu güvenliği, kamu yararı gibi kavramlarla formüle edilen bu işlev, aynı zamanda değişken özellik taşıyan hukuk kuralları ile toplumsal dinamiklerden beslenen siyasetin kesişim alanlarını da belirlemektedir.

Yapılacak düzenlemelerin arızı bir duruma, belli bir kesime yönelik olduğu yönündeki itiraz ve şüphelerin de izale edilmesine dikkat edilmelidir. Toplumun tümüne yönelik genel, eşitlikçi ve hakkaniyeti esas alan kapsamlı bir düzenlemenin sürecin amacına hizmet edeceği açıktır.

Sürecin selameti, toplumsal desteğin tahkim edilmesi ve hukuki güvenliğin sağlanması adına; yapılacak yasal düzenlemelerin "kişiye veya tek bir örgüte özel imtiyaz" algısından uzak, hukuk devletinin "genellik" ve "eşitlik" ilkelerine uygun olması hayati önem taşımaktadır. Mesele sadece bir örgütün dağdan indirilmesi değil, topyekûn milli dayanışma ve kardeşliğin pekiştirilmesi ise atılacak hukuki adımlar sadece PKK'ya hasredilmemeli, şiddetle arasına mesafe koymuş veya koyacak olan örgütleri ve eylem kabiliyetini yitirmiş tüm yapıları kapsamalıdır.

Bu Amaçla;

- a) Silah bırakan veya fiilen sona eren örgütlerin durumu, muğlak ve siyasi inisiyatiflere açık bir süreçle değil, kurumsal bir mekanizmayla belirlenmelidir. Bu amaçla, örgütlerin silahsızlanma ve fesih süreçlerini takip etmek üzere yasal bir statüye sahip “Gözlem ve Tespit Kurulu” oluşturulmalıdır. Bu kurulun sahadaki verilerle hazırlayacağı raporlar doğrultusunda, konunun Milli Güvenlik Kurulu (MGK) tarafından değerlendirilmesi ve nihai olarak Cumhurbaşkanı kararıyla ilgili örgütün resmen "münfesih" (sona ermiş) olduğunun ilan edilmesi gerekmektedir. Böylece süreç, keyfilikten uzak, devlet ciddiyetine yakışır bir prosedüre bağlanacaktır.
- b) Yasal düzenleme, sadece kendi iradesiyle "fesih kararı" alıp silah bırakanları değil; aynı zamanda fesih kararı almamış olsa bile uzun süredir şiddete başvurmayan, üye sayısı ve teşkilatlanma bakımından silahlı eylem kabiliyetini yitirmiş yapıları da kapsamalıdır. Zira terör listesinde bulunan birçok örgütün toplantı yapacak yeterliliğe sahip olmadığı bilinen bir gerçektir. Bu sayede, silahlı eylem kabiliyetini yitirmiş, ancak halen "terör örgütü" statüsünde görülen yapıların mensupları da dâhil edilerek toplumsal barışın tabanı genişletilmelidir. Düzenlemenin "genel" niteliği, sürecin belirli bir kesime tanınan ayrıcalık olduğu yönündeki itirazları da izale edecektir.
- c) Feshedilen veya münfesih sayılan örgütlerin; şiddet eylemlerine bizzat iştirak etmemiş, eline silah almamış üyeleri, kurucuları ve yöneticileri hakkında "örgüt üyeliği" veya "yöneticiliği" suçlamasıyla ceza verilmemeli, hâlihazırda yürütülen soruşturma ve kovuşturmalar derhal durdurulmalıdır. Amaç cezalandırmak değil, “terör örgütü” vasfını yitirmiş bir yapının mensuplarını topluma entegre etmek olmalıdır.
- d) Toplumsal helalleşmenin bir gereği olarak; feshedilen veya münfesih sayılan örgüt mensuplarının, terör örgütü üyeliği dışındaki diğer suçlardan dolayı aldıkları cezaların infazında kayda değer bir indirime gidilmelidir. Ayrıca, hukuki belirsizliği ortadan kaldırmak adına, bu kişiler hakkında Ceza Kanunu’nda öngörülen dava ve ceza zamanasını süreleri kısaltılmalıdır.
- e) Suç ve ceza adaleti açısından bu düzenlemeler yapılırken, kamunun cezalandırma yetkisi ile tesis edilecek "huzur ve barış ortamındaki kamu yararı" (maslahat) arasında bir denge gözetilmelidir. Toplumsal barışı inşa etmek, devletin cezalandırıcı yüzünden ziyade onarıcı ve kucaklayıcı yüzünü göstermekle mümkün olacaktır.
- f) Bu amaçla mevcut Terörle Mücadele Kanunu ya tümüyle yürürlükten kaldırılmalı veya sürecin ruhuna uygun şekilde yeniden düzenlenmelidir.
- g) İnfaz sisteminde düzenlemeye gidilerek infaz sisteminin sebep olduğu karmaşaya son verilmelidir.

İKİNCİ BÖLÜM

KÜRT MESELESİ

1. KÜRT – TÜRK İLİŞKİLERİNİN TARİHSEL ARKA PLANI

Türk-Kürt ilişkileri, modern dönemin idari sınırlarıyla sınırlı olmayan, kökleri bin yılı aşan derin bir tarihsel ve toplumsal birlikteliğe dayanmaktadır. Bu birliktelik, geçici ittifaklara ya da zoraki siyasal düzenlemelere değil; ortak inanç, ortak medeniyet tasavvuru ve ortak kader bilincine yaslanmıştır. Türkler ve Kürtler, İslam’la birlikte aynı tarihi yürüyüşün parçası olmuş; aynı coğrafyada, aynı değerler etrafında şekillenen bir hayatı birlikte inşa etmiştir.

Bin yıllık beraberlik, Selçuklu’dan Osmanlı’ya uzanan süreçte yalnızca askeri veya idari bir ortaklık olarak değil; toplumsal, dini ve kültürel bir bütünlük olarak tezahür etmiştir. Etnik farklılıklar bir ayrışma sebebi değil, İslam kardeşliği içinde anlam kazanan bir zenginlik olarak görülmüş; şeriata/hakka/hukuka bağlılık bu birlikteliğin temel dayanaklarını oluşturmuştur. Türk-Kürt ilişkileri, bu yönüyle modern ulus-devlet paradigmasının dayattığı dar kimlik kalıplarının çok ötesinde bir tecrübeyi temsil etmektedir.

Ne var ki son yüzyılda yaşanan siyasi ayrışmalar, emperyalist müdahaleler, İslam’dan uzaklaşma, ümmetçi anlayış yerine kavmiyetçi bir anlayışın devlete hâkim kılınması, inkâr ve asimilasyonu da içeren tektipleştirme politikaları ve ideolojik dayatmalar bu tarihsel birlik zeminini zayıflatmış; doğal kardeşlik ilişkileri yerini güvensizlik ve gerilimlere bırakmıştır. Buna rağmen, bütün bu zorlayıcı süreçlere karşın Türkler ve Kürtler arasındaki ortak hafıza, inanç bağı ve birlikte yaşama iradesi ortadan kalkmamış; bugün dahi yeniden ihya edilebilecek güçlü bir zemini muhafaza etmeyi başarmıştır. Bu tarihsel arka plan, meselenin çözümüne dair yapılacak her tartışma için vazgeçilmez bir başlangıç noktasıdır.

1.1. Malazgirt’ten Osmanlı’ya Kardeşlik ve Ortak Mücadele

Hız. Ömer’in hilafeti döneminde kitlesel olarak İslam’la müşerref olan Kürtler², İslam’ın büyük zaferleri içinde daima yer almışlardır. İslam fetihlerinin başladığı dönemlerde Bizans ve bağlı prenslikleri ile Sasani İmparatorluğunun hâkimiyet sahasında yaşayan ve dolayısıyla İslam ordularıyla doğrudan karşı karşıya gelmeyen Kürtler, bazı mesnetsiz ve daha çok ideolojik savların aksine kılıç zoru ile değil, gönüllü olarak İslam dinini kabul etmişlerdir. O güne kadar diğer halklar gibi, hâkimiyetleri altında yaşadıkları Bizans ve Sasani İmparatorlukları tarafından hor görülen ve ezilen Kürtler, İslam’la müşerref olduktan sonra tarih sahnesinde daha fazla ön plana çıkmışlardır.

² Hazreti Caban el-Kürdi gibi sahabelerin varlığı, Kürtlerin münferit olarak Hız. Peygamber Efendimiz döneminde İslam’la şereflenmeye başladığını göstermektedir. (Bkz: İbn Hacer el-Askalanî, “El-İsabe Fi Temyizi’s Sahabe”; İbnü’l Esir El Cezeri, “El Marifetüs Sahabe”)

Kürtler medrese geleneğinin şekillenip kurumsallaşmasında önemli rol oynamış, yetiştirdikleri âlimlerle birçok alanda yazılı eserler vererek ilme, edebiyata ve tasavvuf geleneğine oldukça önemli katkılar sunmuşlardır. Şeddadîler ve Mervanîler gibi beylik ve devletler kuran Kürtler, Bizans’a karşı yürütülen cihatta Selçukluların yanında yer almıştır. Eyyubi devleti ile yükselişe geçen Kürtler, Selahaddin Eyyubi öncülüğünde Haçlılara karşı mücadele etmiş, Kudüs gibi İslam beldelerinin Haçlı işgalinden kurtarılmasında tarihi rol oynamıştır.³

Ümmet bilinci ile hareket eden Kürtler, Türklerle İslam kardeşliği ortak paydasında buluşarak Malazgirt Zaferi’nden günümüze kadar tarih ve kader birlikteliği yapmıştır. Malazgirt savaşında sayılarının 10 bin ila 15 bin arasında olduğu rivayet edilen Peçenekler ve Uzlar gibi boylara mensup Müslüman olmayan Türklerin, Bizans’ın saflarında yer almasına karşın Müslüman Kürtler ile Müslüman Türklerin İslam sancağı altında omuz omuza vererek Bizans’a karşı savaşması, ortak paydanın İslam olduğunun göstergesidir. Malazgirt Zaferi’yle birlikte Anadolu’nun 4 asır önce başlamış olan İslamlaşma süreci hız kazanmıştır.⁴

Kürtlerin Sultan Alparslan’a verdikleri destekle Malazgirt meydanında kurulan Türk-Kürt ittifakı, Osmanlı döneminde kurumsallaşmıştır.

Kürt beyleri, dış dayatmalarla değil, kendi rızalarıyla İslam kardeşliği ve şeriat/hak/hukuk temelinde Osmanlı ile ittifak yapmıştır. Bu ittifak sayesinde kazanılan Çaldıran Savaşı’ndan kısa bir süre sonra Osmanlı, hilafeti devralmış ve Türk-Kürt birlikteliği de hilafet sancağı altında asırlar boyunca devam etmiştir.

İslami/ümmeçî bilincin hâkim olduğu bu dönemde Kürt kimliğinin varlığına da Kürt diline ve kültürüne de herhangi tahammülsüzlük söz konusu olmamıştır. Dahası idari bir birim adı olarak "Kürdistan" isminin kullanılmasında da bir beis görülmemiştir.

Bu birliktelik Tanzimat dönemine kadar sorunsuz olarak devam etmiştir. Ancak Tanzimat Fermanı, (ki asıl etkisini Islahat Fermanı ile birlikte gösterecektir) “Şeriat adına Şeriatı lağveden” bir sürece kapı aralamıştır ki Kürtlerin de İdris-i Bitlisî aracılığıyla Yavuz Sultan Selim ile yaptıkları ittifak da şeriata bağlılık temeline dayalıydı. Tanzimat dönemi ile birlikte devletin, İslam’ı esas alan ümmet temelli hâkim anlayışı değişmiş; bunun yerini “Batıcılık” ve “Ulusçuluk” paradigmaları almıştır. Kurumsallaşan “Batılılaşma” politikaları ve “tektipçi ulus devlet modeline geçiş süreci”

³ Detaylı okuma için Bkz: Abdulkadir Turan, “Kürtlerde İslami Kimliğin Gelişmesi”.

⁴ (Esasen daha Hz. Ömer’in hilafeti döneminde, 1071 yılından 432 yıl önce, 639 yılında Diyarbakır bölgedeki diğer birçok yerleşim yeri ile birlikte İslam orduları tarafından fethedilmiş ve Anadolu’nun İslamlaşma süreci başlamıştı. Nitekim Malazgirt Zaferinden sadece birkaç yıl sonra başkenti İznik olan Anadolu Selçuklu Devleti’nin kurulmuş olması da devlet kuracak Müslüman sosyolojinin çok daha önceden hazır olduğunu göstermektedir.)

toplumsal yapıyı sarsmış ve Kürt toplumu ile devlet arasındaki ilişkilerde bazı kırılmalara yol açmıştır.

Öte yandan II. Meşrutiyet döneminde İttihad ve Terakki yönetiminin benimsediği ve özellikle Balkan Savaşları sonucunda zirveye çıkan “Pantürkist” politikalar, Türk olmayan Müslüman halklar üzerinde olumsuz etki yapmış; bu halklar arasında milliyetçiliği kışkırtmıştır. Örneğin Osmanlı İmparatorluğuna en sadık halklardan biri olan Müslüman Arnavutların okullarında Türkçenin zorunlu dil yapılması, onların 1911 yılında İmparatorluktan kopmalarında önemli bir etken olmuştur.⁵ İttihad ve Terakki yönetimi, “Türkçülük” ve “Türkleştirme” politikaları kapsamında, “Türkçe'ye mugayir olduğu” gerekçesiyle bazı yerleşim yerlerinin adlarını değiştirmeye ve asimilasyon amacı güden bir takım iskân politikaları izlemeye başlamıştır. Söz konusu politikalar başta Kürtler ve Araplar olmak üzere diğer Müslüman halklar üzerinde olumsuz tesirler bırakmıştır. Fakat buna rağmen de hilafet çatısı altında, Çanakkale Savaşı’ndan Kurtuluş Savaşı’na kadar Türk-Kürt birlikteliği güçlü bir şekilde devam etmiştir.

Bütün bir Osmanlı coğrafyasını adeta yangın yerine çeviren Birinci Dünya Savaşı’nda, emperyalistlerin tüm kışkırtmalarına rağmen Kürt halkı ayrılığı tercih etmemiş; Çanakkale’den Doğu Cephesi’ne kadar on binlerce şehit vererek, bu devletin harcına kanını katmıştır.

1.2. Millî Mücadele Dönemi

Kürtler, Birinci Dünya Savaşında olduğu gibi Kurtuluş Savaşı’nda da emperyalist devletlerin kışkırtmalarına aldanmamış, Müslüman Türk kardeşleriyle birlikte hareket ederek işgale karşı ortak bir direniş sergilemiştir. Bu tarihsel gerçek, dönemin en yetkili isimlerinin beyanlarına da açık biçimde yansımıştır. Nitekim Lozan Barış Görüşmelerinde Türkiye’yi temsil eden baş delege İsmet İnönü, hatıralarında; “Milli Mücadele esnasında ve Lozan müzakereleri devam ederken, Kürtler umumi olarak Türk camiasında bulundular ve memleket birliğini muhafaza etmek için arzu ile yardımcı oldular... Milli Mücadelenin devamınca canla başla beraberlik gösterdiler. Sonra Lozan Muahedesi yapılırken de Kürtler vatan sever olarak Türklerle beraber bulunmuşlardır. **Hatta biz Lozan’daki konuşmalarımızda milli davamızı ‘biz Türkler ve Kürtler’ diye bir millet olarak müdafaa ettik** ve kabul ettirdik.” demektedir.⁶

Birinci Dünya Savaşı’nın ardından Osmanlı Devleti’nin dağılmasıyla birlikte bölgede çok sayıda ulus-devlet kurulurken, Kürtler ayrılıkçı projelere ve dış dayatmalara prim vermemiş; tercihlerini yine İslam kardeşliği temelinde ve hilafet çatısı altında birlikten yana kullanmıştır. Kurtuluş Savaşı, tam da bu anlayışla yani İttihad-ı İslam ve hilafet düşüncesine dayanılarak yürütülmüştür.

⁵ Yaşar Semiz, “İttihat ve Terakki Cemiyeti ve Türkçülük Politikası”, *Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, s.217-244.

⁶ İsmet İnönü Hatıralar, C. II, s. 203, Bilgi Yayınevi.

Büyük Millet Meclisi'nin açılışının Cuma gününe denk getirilmesi; açılışın okunan hatm-i şerifler, tekbirler ve tehliller eşliğinde yapılması (ki Osmanlı Devleti hilafeti devraldığında bile böylesine bir merasim yapılmamıştı); Mustafa Kemal'in Meclis'in açılışı dolayısıyla yayımladığı ve her satırından adeta ittihad-ı İslam düşüncesinin aktığı "Alem-i İslam'a Beyanname"si; yine Mustafa Kemal'in Meclisin açılışı dolayısıyla padişaha gönderdiği ve "Açılışının ilk sözü halifeye bağlılık olan Büyük Millet Meclisinin son sözü dahi halifeye bağlılık olacaktır." ifadesini içeren yazısı; ayrıca Millî Mücadeleyi ciddi biçimde destekleyen Hint Hilafet Komitesi'nin Mustafa Kemal'e "Hilafetin kurtarıcısı" unvanını vermesi... Tüm bunlar Millî Mücadelenin İslam'a bağlılık temelinde verildiğinin somut göstergeleridir. Bu bağlamda 1921 Anayasası da (29 Ekim 1923'te yapılan değişikliklerle birlikte) Kurtuluş Savaşını veren kurucu iradeyi ve dolayısıyla Cumhuriyetin gerçek kurucu ilkelerini yansıtmıştır.

Erzurum Kongresi'nden Büyük Millet Meclisi'nin açılışına, Teşkilât-ı Esâsiye kanunun kabulünden Lozan görüşmelerine kadar Kurtuluş Savaşı'nın tüm safhalarında yer alarak mücadeleye aktif destek vermiş ve bu uğurda bedel ödemiş olan Kürtler, Müslüman Türk kardeşleri ile birlikte Türkiye Cumhuriyeti'nin asli kurucu halklarından biri olmuştur. Bu gerçek 22 Ekim 1919'da İstanbul Hükümetinin Başbakanı Salih Paşa ile Mustafa Kemal arasında imzalanan Amasya Protokolü'nün (daha sonra sansürlenmiş olan) maddelerinde; "Osmanlı Devleti'nin düşünülen ve kabul edilen sınırı Türkler ve Kürtlerin oturdukları araziye kapsar. Kürtlerin Osmanlı topluluğundan ayrılması imkânsızdır. Türkler ve Kürtlerin yaşadıkları bölgenin kurtarılması ortak olarak en asgari talebimiz kabul edilmiştir. Kürtlerin serbestçe örfünü ve kültürünü geliştirebileceği birtakım imkân ve ayrıcalıklar sağlayacağız." ifadeleriyle yer almıştır. Ne var ki Lozan Barış Antlaşması'ndan sonra bu gerçek yok sayılmış, Kürtlerin varlığı inkâr edilmiş, dilleri yasaklanmıştır.

1.3. Tek Parti Dönemi Uygulamaları

Birinci Dünya Savaşı'nın sonunda, savaşı kazanan emperyalist devletler tarafından -savaş henüz devam ederken- yapılan gizli paylaşım anlaşmaları doğrultusunda şekillenen "Sykes-Picot düzeni", Kürt coğrafyasını yeni kurulan ulus devletler arasında parçalara ayırarak; Kürtlerin varlığının ve kimliğinin inkâr edildiği, dillerinin yasaklandığı baskıcı bir statüko inşa etmiştir. Kürt coğrafyasını suni sınırlarla bölüp tekçi ulus devletlerin sınırları içine hapseden emperyalist devletler, bu durumu bir baskı, denetleme ve müdahale aracı olarak kullanmışlardır. Bu sayede yerel ve bölgesel düzeyde emperyalizmin güdümünde bir vesayet düzeni kurulmuştur.

Bu emperyalist statükoya hizmet eden Türkiye'deki tek parti rejimi, bir yandan Türk, Kürt ve Arap ayrımı gözetmeksizin Müslüman halkın inancını hedef almış; diğer yandan Kürtlerin varlığına, diline ve kimliğine yönelik sistematik bir inkâr ve asimilasyon politikası yürütmüştür. Tanzimat ve Meşrutiyet dönemlerinde çeşitli sorunlar yaşanmış olmakla birlikte, Kürtlerin varlığının toptan inkâr edilmesi, dillerinin yasaklanması ve kimliklerinin kriminalize edilmesi ilk kez bu dönemde

kurumsal bir devlet politikası hâline gelmiş; böylece Kürt meselesi modern anlamda ortaya çıkmıştır.

Tek parti döneminde uygulanan baskıcı politikalar yalnızca Kürtleri değil, Türkler dâhil olmak üzere bütün Müslüman halkları hedef almıştır. İslam, kamusal alandan tasfiye edilmeye çalışılmış; camiler, medreseler ve dini yapılar kapatılmış; âlimler, kanaat önderleri ve dindar kesimler baskı altına alınmıştır. Örneğin Rize’de, Şapka Kanunu’na muhalefet ettikleri gerekçesiyle önce halkın üzerine ateş açılmış, sonra da sözde isyan ettikleri gerekçesiyle Rizeliler denizde konuşlu bulunan Hamidiye Kruvazörü’nden atılan bombaların hedefi olmuştur. Ayrıca Rize’de şapka takmadıkları için 8 kişi idam edilmiştir. Tek parti rejimi döneminde, Türkiye’nin birçok ilinde benzer olaylar yaşanmıştır.

Ancak Kürtler hem dinlerinden hem de dillerinden ötürü katmerli bir şekilde rejimin zulmüne uğramıştır. Bu durum Kürt toplumunda birtakım reaksiyonlar doğurmuştur. Bu reaksiyonlara karşı da acımasız tenkil politikaları izlenmiştir. Tenkil uygulamaları sırasında kadın çocuk ayrımı yapılmaksızın sivil halka yönelik katliamlar gerçekleştirilmiştir. Şeyh Said, Dersim ve Zilan hadiseleri bu sürecin en çarpıcı örnekleridir. Dersim’de çocuklar anne ve babalarından koparılmış, derelere götürülerek topluca kurşuna dizilmiş; bazı çocuklar bizzat dönemin Hozat Kaymakamı tarafından askerlere süngületerek katledilmiştir. Zilan’da ise gebe kadınlar ve emzikli bebekler dâhil siviller mitralyözlerle taranmış; dönemin basını bu katliamları “Temizlik başladı”, “Asiler imha edildi” manşetleriyle meşrulaştırmaya çalışmıştır.

Malazgirt’ten Çanakkale’ye kadar asırlar boyunca İslam ortak paydasında küfre karşı birlikte mücadele etmiş olan bir halkın; inkârcı ve dayatmacı politikalara karşı inancını ve kimliğini savunma refleksi olarak doğan Şeyh Said Kıyamında, en az 206 köy yerle bir edilmiş, 8.785 ev yakılmış ve en az 15.200 insan katledilmiştir.

Bu katliamların bazıları, 2011 yılında dönemin Başbakanı Recep Tayyip Erdoğan’ın Dersim için devlet adına yaptığı özür beyanıyla resmî düzeyde de kabul edilmiştir. Erdoğan, Dersim’i “yakın tarihimizin en acı ve en kanlı facialarından biri” olarak nitelemiş ve bu facianın siyasi sorumluluğunun dönemin CHP hükümetlerine ait olduğunu şu sözlerle ifade etmiştir: "Dersim yakın tarihimizdeki en acı, en trajik olaylardan biridir. Dersim aydınlatılmayı, cesaretle sorgulanmayı bekleyen bir faciadır. Dersim, CHP hükümetlerinin onlarca, yüzlerce faciasından en acısıdır, en kanlısıdır. Dersim faciası karşısında özür dileyecek olan, bu faciayla yüzleşecek olan bizzat bu facianın, bu kanlı eserin sahibi olan CHP'dir. Devlet adına özür dilemek gerekiyorsa ve böyle bir literatür varsa ben özür dilerim ve diliyorum."

Katliam, inkâr ve asimilasyon politikalarına maruz kalan Kürtler derin toplumsal acılar yaşamıştır. Anadilde eğitim hakkı gibi fitrî ve evrensel bir insan hakkı bile Kürtlere tanınmamış; dili, kültürü ve tarihi sistematik biçimde yok sayılmıştır.

İnkâr ve imha politikalarının istenen neticeyi tam olarak vermemesi üzerine, Kürtleri iskân uygulamalarıyla zorunlu göçe tabi tutan asimilasyon politikaları izlenmiştir. Bununla da kalınmamış Kürtçe isimler yasaklanmış, Kürtçe yer adları değiştirilmiştir.

Soyadı Kanunu ile “Türk” dışındaki etnik aidiyetleri çağrıştıran tüm soyadları yasaklanmış; bugün “Türk”, “Öztürk”, “Şentürk” gibi soyadlarının yaygınlığına karşın “Kürt” ibaresini içeren bir soyadının bulunmaması, bu asimilasyon politikasının somut bir sonucudur.

Kürt toplumunda önemli bir yeri olan Şeyh Said, Bediüzzaman Said Nursi ve Seyyid Rıza gibi zulmen katledilmiş ya da sürgün ve mahpus bir hayata mahkûm edilmiş şahsiyetlerin mezar yerleri gizlenmiş; sözde tarih kitaplarında türlü iftira ve hakaretlerle itibar suikastlarının hedefi olmuşlardır. Tarih kitaplarında; sanki Kürtler tarihte hiç yaşamamış, bu bölgede hiç var olmamış gibi, Kürt ismine ve Kürt tarihine hiç yer verilmemiştir.

Cumhuriyetin ilk yıllarında hazırlanan Kürt raporları, devletin meseleye bakışını açıkça ortaya koymaktadır. 1925 tarihli Abdülhalik Renda Raporu, Kürtlerin kendi dillerini yaşatmasını “millî aidiyete darbe” olarak görmüş; Kürtçenin kamusal alanda baskılanmasını savunmuştur. Aynı yıl İçişleri Bakanı Cemil Ubaydın tarafından hazırlanan rapor, zorunlu iskân, sıkıyönetim, nüfus mühendisliği ve asimilasyon politikalarını çözüm olarak önermiştir.

Bu iki rapor, 1925 tarihli Şark Islahat Planı’nın temelini oluşturmuş; plan, Kürtçenin yasaklanmasını, çocukların ailelerinden koparılarak Türkçe eğitim verilmesini, bölgenin demografik yapısının değiştirilmesini ve güvenlikçi bir yönetim anlayışını resmîleştirmiştir. Umumi müfettişlikler de bu planın sahadaki uygulayıcıları olmuştur.

1926 tarihli Hamdi Bey Raporu ise Dersim’i “askerî harekâtla düzene sokulması gereken bir bölge” olarak tanımlamış; böylece ileride yaşanacak katliamların zihinsel altyapısını oluşturmuştur.

Yine mülkiye müfettişi Derviş Hüseyin Hüsnü tarafından hazırlanan raporda; Kürtlerin aile yapısı, aşiret yapısı, medrese geleneği, Şeyhlerin Kürt toplumundaki konumu, bireyler ya da aileler arasında yaşanan anlaşmazlıkların çözümü için alimlere -dolayısıyla şeriata- gidilmesi, devlet politikalarının bölgeye nüfuzu önünde bir engel olarak gösterilmiştir.

Zikredilen bu raporlar doğrultusunda Kürtlere yönelik sistematik ret inkâr ve asimilasyon politikaları uygulanmıştır.

1.4. Darbe Dönemi Baskıları

1960 ve 1980 darbeleri, Türkiye’de darbeci geleneğin ve askeri vesayetçi anlayışın kurumsallaşmasına zemin hazırlamıştır. Bu darbeler aracılığıyla, önceki dönemlerde uygulanan inkârcı, asimilasyoncu ve tektipçi politikalar, anayasal zırha büründürülerek dokunulamaz bir

tabuya dönüştürülmüştür. Bu süreç, özellikle Kürt meselesi başta olmak üzere toplumsal sorunların çözümünü zorlaştırmış; baskı ve çatışma politikalarını besleyip körükleyen bir zemin oluşturmuştur.

27 Mayıs 1960 darbesinden sonra Kürtçeyle dair baskılar artarak devam etmiştir. “Kürt diye bir millet yoktur. Kürdüm diyenin yüzüne tükürün.” diyen darbeci Cumhurbaşkanı Cemal Gürsel, Kürtler ve Kürtçe üzerindeki baskıları artırmıştır. 1961’de “Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü” kurularak yayınlanan dergi ve kitaplarda Kürt diye bir milletin olmadığı, Kürtçenin de Türk lehçelerinden biri olduğu yalanı yaygınlaştırılmaya çalışılmıştır. Türkiye’de bazı üniversitelerin tarih bölümlerinin kuruluşunda rol oynayan tarihçiler(!) Kürt diye bir ırkın olmadığını “İspatlamak” için sözde bilimsel çalışmalar yürütmüşlerdir.

12 Eylül 1980 darbesiyle sıkıyönetim ve OHAL uygulamaları, toplumsal hayatın tüm alanlarında kalıcı bir olağanüstü hâl rejimi tesis etmiş, özellikle Kürt bölgelerinde 20 yıldan fazla devam eden sıkıyönetim ve OHAL rejimiyle hukuk askıya alınmış, halkın temel hak ve özgürlükleri ciddi biçimde kısıtlanmıştır. Darbe ürünü olan 1982 Anayasası inkârcı ve yasakçı uygulamaları daha fazla kurumsallaştırmıştır. Cumhuriyet’in ilk üç anayasasında bulunmayan “Anadilde eğitim yasağı” 1982 Anayasası ile getirilmiştir.

Hukuk dışı güvenlikçi politikalar, zorla göç ettirmeler, köy yakmalar ve boşaltmalar, yaygın tutuklamalar ve seyahat kısıtlamaları, halka derin acılar yaşatmış ve toplumsal hafızada kalıcı izler bırakmıştır. Bu uygulamalar, geçmişte yaşanan inkâr ve asimilasyon politikalarıyla birbirini beslemiş, çözüm yerine çatışmayı derinleştiren bir zemini güçlendirmiştir.

ABD'nin "Bizim çocuklar" dediği 12 Eylül cuntacılarının sistematik işkenceye dayalı baskı ve sindirme politikaları, Kürt meselesinin istismar edilerek bir şiddet sarmalına hapsedilmesine ve meselenin terör sorununa indirgenmesine neden olmuştur. Toplumsal fay hatlarını derinleştiren bu politikalar, küresel vesayet odaklarının bir sopasına dönüşen PKK’ye alan açmıştır.

2. KÜRT MESELESİNİN MAHİYETİ

2.1. Kürt Meselesi Şiddet Sorununa İndirgenmemelidir

Kürtler; doğuda Zağros Dağları'ndan batıda Toros Dağları'nın doğusuna, kuzeyde Karadeniz Dağları'nın güney kesiminden güneydoğuya doğru Basra Körfezi'nin kuzeyine yaklaşan, kuzeydoğuda Kafkasya içlerine uzanan, güneybatıda Halep'in kuzey hattını bulan Kürdistan diye adlandırılan coğrafyanın merkezinde yoğunlaşan, Kürtçe konuşan bir halktır. Kürtler yaşadıkları bölgenin en eski halklarından. 11. Yüzyılda Türklerin bölgeye gelmesiyle İslam ortak paydası sebebiyle aralarında yakınlık oluşmuş ve bölgedeki Bizans güçlerine karşı beraber mücadele etmişlerdir. Sonraki dönemlerde de yüzyıllar boyunca bu topraklarda birlikte kardeşçe yaşamışlardır. Ancak daha sonra ortaya çıkan uygulamalar, İttihat ve Terakki'nin uygulamaları ve nihayet cumhuriyetin kurulması ile beraber devletin uygulamalarıyla bu kardeşlik bozulmaya başlamıştır. Cumhuriyet ideolojisi, temel olarak iki ilke üzerine kurulmuştur. Bunlardan biri laiklik, diğeri de Türklüktür. Laiklik ile bağlantılı uygulama ve inkılâplar yüzünden Kürtler, batıdaki Müslüman Türk kardeşleri ile beraber büyük eziyet ve sıkıntılar çekmişlerdir. Ancak onların çektiği sıkıntılar bununla sınırlı değildir. Bunun dışında Kürt oldukları için Türklük/Türkleştirme politikalarının sonucu olarak büyük sıkıntılar yaşamışlardır. Bu şekilde hem laiklik hem de Türklük dayatmalarına tepki olarak vuku bulan Şeyh Said Kıyamı, Dersim ve Ağrı Ayaklanmaları büyük bir şiddetle ve katliamlarla bastırılmış, bunlar ve Zilan'daki katliamlarla beraber yüz binlercesi öldürülmüş, yaralanmış ve çok daha fazlası da aç ve çıplak bir halde batıya sürgün edilmişlerdir. Bu dönemde yapılan zulüm ve vahşet akıl almaz boyutlara ulaşmıştır.

Kürtlerin talebi; bir ayrıcalık, ayrımcılık, bölünme veya imtiyaz talebi değildir. Kürtler, Sevr'de emperyalist güçler tarafından teklif edilen bağımlı ayrı bir devleti tercih etmemiş ancak birlikte bir gelecek kurmayı ümit ettikleri ortaklarınca da Lozan ve sonrasında kendilerine yaşatılan ret, inkâr, asimilasyon, tenkil ve tehcir politikalarını da tahmin etmemiştir.

Türk'ün selametini Kürt'ün felaketinde arayan batıcı, tekçi Kemalist anlayış, sonuçta Türk'e de Kürt'e de koca bir yüzyıl kaybettirmiştir. Kürt Meselesi'ni PKK şiddetinden ibaret görmek, 'PKK ve şiddet biterse mesele de hallolur' anlayışı büyük bir yanılgıdır. Kök neden analizinden yoksun sığ bir değerlendirme, ikinci bir yüzyılın daha kaybedilmesi riskine kapı aralayacaktır. Oysa bizim artık kaybedecek bir güne dahi tahammülümüz yoktur, olmamalıdır.

İnanç, tarih ve kader birlikteliğimiz; zayıflatan değil güçlendiren, eksilten değil tamamlayan, reddeden değil tanıyan ve muhatap alan, dışlayan değil kucaklayan bir Türk-Kürt ittifakını zorunlu kılmaktadır. Aksinin bizlere neye mal olduğunu gösteren acı tecrübeler ortadayken; bugün ihtiyaç duyulan da, olması gereken de doğal olan, fıtrata uygun olan, insani ve İslami olan bu birliktelik hukukunun yeniden ve sahici biçimde tesis edilmesidir.

Türkiye'nin yakın siyasi tarihi, iyi niyetle başlatılan ancak yöntem hataları, kavram kargaşaları ve yanlış teşhisler nedeniyle akamete uğrayan çözüm girişimlerine sahne olmuştur. Bugün gelinen noktada, şiddet sarmalını sona erdirmek ve toplumsal barışı kalıcı hale getirmek isteniyorsa öncelikle geçmişte çözüm teşebbüslerini başarısızlığa sürükleyen zihniyet kalıplarından ve tekrarlanmış yanlışlardan cesaretle kurtulmak gerekmektedir. Meselenin çözümü, sonucu değiştirmeye çalışmaktan ziyade, o sonucu doğuran sebepleri ortadan kaldırmakla mümkündür.

Geçmiş çözüm süreçlerinde ve devletin güvenlik bürokrasisinin reflekslerinde görülen en temel hata, Kürt meselesini şiddet sorununun bir alt başlığı, bir türevi veya yan ürünü olarak okumaktır. Bu yanlış okuma, tedavinin de yanlış uygulanmasına yol açmış; mesele sadece bir asayiş ve sınır güvenliği sorununa indirgenmiştir. Oysa önümüzdeki tablo çok daha derin ve çok katmanlıdır. Şiddet sorunu; elinde silah tutan örgütün varlığı, çatışma stratejisi, sınır güvenliği ve silahsızlandırma süreçlerini kapsayan, muhatabının örgüt olduğu teknik, istihbari ve hukuki bir süreçtir. Kürt meselesi ise devletin kuruluş aşamasında zamanla baskın hale gelen inkârcı ve asimilasyoncu politikaların bir sonucu olarak ortaya çıkan, milyonlarca vatandaşın diline, kimliğine, kültürüne ve inancına dair adalet beklentisini içeren, muhatabının 86 milyonluk Türkiye toplumu olduğu hak ve özgürlükler meselesidir. Bu iki konuyu aynı masada, aynı şartlara bağlayarak çözmeye çalışmak, çözüm yerine sorunları çözümsüzlüğe mahkûm etmenin bir başka yöntemi olacaktır.

2.2. Hakların Şartlara Bağlanamayacağı Gerçeği

Kürt halkının dili, kültürü, kimliği ve temsiliyetine dair meşru talepleri, örgütün silah bırakma şartına bağlanmadan, devletin vatandaşına duyduğu saygının gereği olarak hayata geçirilmelidir. Kürt Kimliğinin tanınması, eğitimden kamu hizmetlerine kadar hayatın her alanında anadil önündeki engellerin kaldırılması, yerel yönetimlerin güçlendirilmesi ve temsilde adalet gibi adımlar, örgüt silah bıraksa da bırakmasa da atılmalıdır. Bu Kürt Meselesinde adil bir duruşun, İslami bir anlayışın ve İnsani bir yaklaşımın gereğidir. Bu, kök nedenlerin tahlili ve ortadan kaldırılmasındaki samimiyetin bir göstergesi olacağı gibi, "İstismar" zeminini de ortadan kaldıracaktır.

Hak ve özgürlüklerin iadesini örgütün silah bırakma şartına endeksleyen, çoğunluğun ortaklaştığı makul talepleri bile örgüt ile pazarlık konusu olarak gören yaklaşım, bir iflasla sonuçlanmıştır. Zira bir halkın doğuştan gelen, insani, İslami ve hukuki haklarını bir örgütün eylemlerine rehin bırakmak; dolaylı olarak o örgütü bütün bir halkın hamisi, temsilcisi ve hak arayıcısı konumunda görmek demektir.

Devletin, Kürtlerin temel hak taleplerini silahlı örgüt ile pazarlık nesnesi haline getirmesi, hukuki ve ahlaki tutarlılığının zedelenmesi sonucunu doğuracaktır. Oysa bizim şiarımız nettir: Bir şey hak ise o şartsız olarak sahibine teslim edilmelidir; adaletin, hakkaniyetin ve devlet olmanın gereği

budur. PKK silah bıraksa da bırakmasa da örgüt kendini feshetse de etmese de Kürt halkının gasp edilen hakları iade edilmeli, dil ve kimlik önündeki anayasal ve yasal engeller kaldırılmalıdır.

3. MUHATAPLIK MESELESİ VE TOPLUMSAL TEMSİL

3.1 Kürt Meselesinde Kiminle, Nasıl Konuşulmalı?

Kürt meselesinin kalıcı ve adil bir çözüme kavuşturulabilmesi için, en kritik başlıklardan biri muhataplık ve temsil meselesidir. Zira geçmişte yaşanan tecrübeler göstermiştir ki, muhataplık daraltıldığında çözüm zemini daralmakta; temsil tekelleştirildiğinde toplumsal barış ihtimali zayıflamaktadır.

Bu mesele, doğrudan halkın iradesine, meşru temsiline ve siyasal alanın çoğulculuğuna dair bir sınavdır. Bu nedenle, Kürt meselesi konuşulurken muhatapın kim olduğu, hangi zeminde konuşulacağı ve toplumun hangi kesimlerinin sürece dâhil edileceği, çözümün mümkün olup olmadığını belirleyen temel sorudur.

3.2. Kürt Meselesinde Muhatap Halkın ve Temsilcilerinin Tamamıdır

Kürt meselesinde asıl muhatap, dar bir siyasi çevre değil, bizzat Kürt halkının tamamıdır. Kürtlerin talepleri de ancak Türkiye toplumunun bütününe kapsayan bir temsil ve katılım anlayışıyla sağlıklı biçimde ele alınabilecektir.

Bu bağlamda muhataplık, yalnızca siyasi partilerle sınırlı tutulmamalı; kanaat önderleri, âlimler, aşiret ve gelenek temsilcileri, örgütlü yapılar, sivil toplum kuruluşları, meslek örgütleri, akademik çevreler ve toplumun farklı katmanları da çözüm sürecinin doğal paydaşlarıdır.

Bu açıdan şiddetin sona erdirilmesi gayesiyle başlatılan süreç kapsamında TBMM bünyesinde kurulan “Milli Dayanışma, Kardeşlik ve Demokrasi Komisyon”unun, çok farklı kesimleri dinlemesi ve geniş bir yelpazeyi sürece dâhil etme yönündeki iradesi olumlu olmuştur.

Ne var ki, bu çoğulcu zemin korunmadığında ve bazı kesimlerin sesi bastırıldığında, Komisyonun kuruluş amacıyla çelişen görüntüler ortaya çıkmaktadır. “Milli Dayanışma, Kardeşlik ve Demokrasi Komisyonu”nda İttihadul Ulema temsilcisi Mehmet Beşir Şimşek konuşma yaparken sözünün kesilmesi ve bazı komisyon üyelerinin salonu terk etmesi, temsil çeşitliliğini gölgeleyen ve toplumsal meşruiyeti zedeleyen bir durum olarak kayda geçmiştir. Oysa bu tür bir Komisyonun ruhu, tam da farklı seslerin rahatça konuşabildiği bir zemini inşa etmeyi gerektirir. Sözün kesildiği, dinleme iradesinin zayıfladığı her an; çözüm zemini daralmakta, güven duygusu aşınmaktadır. Bununla birlikte komisyona Kürtçe hitap eden Rebia KIRAN’ın sözünün, Türkçe konuşmadığı gerekçesiyle kesilmesi de sürecin ruhuna ve komisyonun amacına uygun düşmemiştir.

Burada altı çizilmesi gereken bir diğer husus da şudur: Hiçbir yapı, Kürtlerin tek temsilcisi değildir. Kürt halkı çok katmanlı, çok renkli ve çoğulcu bir sosyolojiye sahiptir. Bu sosyolojiyi tek bir çizgiye, tek bir örgütlenmeye veya tek bir siyasi aktöre indirgemek; halkın iradesini daraltmak ve

bu sosyolojiyi görmezden gelmek anlamına gelir. Bu nedenle temsil tekelciliği, toplumsal barışın önündeki en büyük engellerden biridir. Çözüm, ancak çoğulcu bir yaklaşımla bütün tarafların muhatap alınmasıyla mümkün olabilir.

3.3. HÜDA PAR'ın Duruşu ve Meseleye Yaklaşımı

Kürt meselesine yaklaşımımız; tarihsel hafızayı, toplumsal gerçekliği ve ahlaki sorumluluğu esas alan ilkesel bir duruştan beslenmektedir, konjonktürel gelişmelere göre şekillenmez.

Bu meseleye bakışımızın merkezinde, bin yılı aşkın süredir bu coğrafyada birlikte yaşamış halkların ortak kaderi, ortak inancı ve ortak geleceği yer almaktadır.

Kürt meselesi, bizim için ne bir asayiş sorununa indirgenebilecek kadar dar, ne de dış güçlerin bölgesel hesaplarına malzeme etmek için kışkırttığı basit söylemlerle çözülebilecek yüzeysel bir konudur. Bu mesele, doğrudan doğruya hak, hukuk, adalet ve kardeşlik meselesidir.

HÜDA PAR, Kürtlerin bu ülkenin kadim ve asli unsurlarından biri olduğu gerçeğini tarihsel ve sosyolojik bir vakıa olarak kabul eder.

Türkler ile Kürtler arasındaki birliktelik, İslam ortak paydasında şekillenmiş gönüllü bir kardeşliktir. Bu kardeşliğin bozulmasının temelinde ise, halkların iradesi dışında uygulanan sekülerleştirme, inkâr, asimilasyon ve tektipleştirme politikaları yatmaktadır.

Bizim yaklaşımımız, geçmişte yapılan yanlışlarla samimi bir yüzleşmeyi ve gecikmiş adaletin tesisi yoluyla toplumsal barışı yeniden inşa etmeyi esas alır.

Bu çerçevede HÜDA PAR olarak şiddetin sona ermesini hayati bir gereklilik olarak görüyoruz; ancak şiddetin bitmesi tek başına yeterli değildir. Kalıcı barışın; mağduriyetlerin giderilmesi, hakların teslim edilmesi, kardeşlik hukukunun ihyası ve toplumsal uzlaşının sağlanmasıyla mümkün olacağına inanıyoruz.

Devletin geçmişte yaptığı yanlışlarla yüzleşmesi, tıpkı Dersim hadisesinde olduğu gibi hak sahiplerinden özür dilemesi ve adalet duygusunu yeniden tesis etmesi, bu meselenin ahlaki temelini oluşturur.

Yine HÜDA PAR'ın çözüm anlayışı, bu coğrafyanın kendi medeniyet birikiminden beslenir.

Emperyalist projelerle şekillendirilmiş reçetelerin ne Kürt halkına ne de Türkiye toplumuna huzur getirmediği, acı tecrübelerle sabittir. Bu nedenle biz, çözümün adresini dış güçlerin çizdiği haritalarda görmüyoruz; halkların ortak değerlerinde, özellikle de İslam kardeşliği hukukunda

arıyoruz. İslam, bu coğrafyada adalet, merhamet ve birlikte yaşama kültürünün tek elverişli zemini.

HÜDA PAR, Kürt meselesinin çözümünde sorumluluk almaktan kaçınmayan bir siyasi iradeye sahiptir.

Meclis çatısı altında yürütülen samimi her çabaya katkı sunmayı, halkın taleplerini meşru siyaset alanına taşımayı ve kardeşlik hukukunu yeniden güçlendirmeyi bir görev olarak görmektedir.

Türk'üyle Kürt'üyle, Arap'ıyla bu coğrafyanın bütün evlatları arasındaki ihtilafların sonlandırılması; ancak adaletle, samimiyetle ve ortak değerler etrafında buluşmakla mümkündür.

Bu tarihi kavşakta HÜDA PAR'ın duruşu; ayrıştıran yerine birleştiren, ötekileştiren yerine onaran, dayatan yerine ikna eden bir anlayışa dayanmaktadır.

4. ÇÖZÜMÜN TEMEL İLKELERİ

4.1. Emperyalizm ve Siyonizm Karşısında Birlik İhtiyacı

Birinci Dünya Savaşı sonrasında İslam coğrafyası, yalnızca askeri yenilgiyle değil; aynı zamanda uzun vadeli bir sömürge ve vesayet düzeniyle karşı karşıya bırakılmıştır. Emperyalist devletler, cetvelle çizilmiş yapay sınırlar ve dayatılmış ulusçu ideolojiler aracılığıyla Müslüman halkların tarihi, dini ve kültürel birlik zeminini parçalamış; Türk'ü, Kürt'ü ve Arap'ı birbirine rakip ve zamanla düşman hâle getiren bir siyasal ve zihinsel kuşatma inşa etmiştir. Bu yöntemle bölge, kalıcı çatışma alanlarına, toplumsal fay hatlarına ve sürekli müdahaleye açık kırılğan yapılara dönüştürülmüş; oluşturulan çatışma zemini, emperyalist müdahalelerin en işlevsel aracı olarak kullanılmıştır.

Doğrudan işgal ve klasik sömürgecilik ya da mandaterliğin maliyetinin artmasıyla birlikte emperyalizm, bu vesayet düzenini çoğu zaman içeriden işletmeyi tercih etmiştir. Bölge ülkelerinde darbeler yoluyla iktidara taşınan, halkından ve değerlerinden koparılıp devşirilmiş kadrolar eliyle toplumlar yönetilmiş; bağımsızlık görüntüsü altında bağımlılık derinleştirilmiştir. Bu süreçte yaşanan katliamlar ve işlenen insanlık suçlarında, yerel diktatörlerle beraber onları silahlandıran ve destekleyen emperyalist merkezlerin de dahli vardır. Halepçe katliamı bunun en çarpıcı örneklerinden biridir. Açıkça görülmektedir ki emperyalistler ve siyonistler ne Türk'ün ne Kürt'ün ne de Arap'ın dostudur; onların dostluğu yoktur, yalnızca çıkarları vardır. Bu nedenle bu sömürgeci vesayet düzenine karşı Müslüman halkların İslam sancağı altında, adalet temelinde birlik olmaktan başka gerçekçi ve kalıcı bir seçeneği bulunmamaktadır.

Çerçevesi, yapılan çeşitli yorumlarla ne kadar genişletilmeye çalışılsa da “Ulusalçılık”, referans aldığı değerler ve karşıtlık üzerine inşa ettiği kimlik kurgusu itibarıyla emperyalizmin ve siyonizmin “Böl, parçala, parçaları birbirine karşı kullanarak zayıflat ve ardından yut.” şeklinde işleyen klasik siyasetinin en elverişli araçlarından biri olmuştur. “Ulusalçılık” ve benzeri ideolojiler, toplumsal birlik zeminini ortak inanç, ahlak ve adalet ilkeleri yerine etnik aidiyetler üzerine oturttuğu ölçüde, farklılıkları doğal bir zenginlik olmaktan çıkarıp çatışma nedenlerine dönüştürmektedir.

Bu yönüyle “Ulusalçılık” çoğu zaman emperyalist müdahalelere karşı bir direnç söylemi gibi sunulsa da pratikte Müslüman halkları ortak bir gelecek tasavvurundan uzaklaştırmakta; onları dar kimlik kalıpları içine hapsederek birbirine karşı kırılğan ve manipülasyona açık hale getirmektedir. Ortaya çıkan parçalanmış yapı, dış müdahaleyi kolaylaştıran, vesayet ve sömürüye davetiye çıkaran bir zemin üretmektedir. Dolayısıyla emperyalizme karşı gerçek ve kalıcı bir mücadele, bu ideolojik daraltmaların ötesine geçen, adalet ve ortak değerler temelinde kurulan kapsayıcı bir birlik anlayışını zorunlu kılmaktadır. Bu ortak değer ve en güçlü bağın İslam olduğu açıktır. Son yüzyıldaki ağır ve yıpratıcı sınamalara rağmen bizi bin yıldır bir arada tutan, bin yıl daha birliğimizi sağlayacak olan İslam'dır, İslam kardeşliğidir. Tam da bu nedenle siyonist ve emperyalist vesayet

odakları Müslüman halkların ortak paydası ve bir arada durabilme imkânı olan İslam'ı ve İslami kimliği sistematik biçimde hedef almaktadır.

Açıktır ki Müslüman halklar İslam'dan uzaklaştıkları ölçüde birbirlerinden de uzaklaşmakta; bu kopuş, emperyalist sömürgeciliğe karşı ortak bir güç oluşturma imkânını zayıflatmaktadır. Neticede parçalanmış, ortak değerlerinden koparılmış toplumlar, dış müdahalelere ve tahakküme karşı daha savunmasız hâle gelmekte, “yutulmaları” çok daha kolay olmaktadır.

Bu emperyalist projelere karşı etkili ve kalıcı bir duruş sergilenebilmesi için iki temel hattın birlikte ve kararlılıkla güçlendirilmesi zorunludur. Birincisi, Müslüman halkların ortak birlik zemini yeniden tahkim edilmeli; bu zemin, etnik veya ulusal kimlikler üzerinden değil, adalet, İslam kardeşliği, ümmet bilinci ve ittiḥad-ı İslam hedefi esas alınarak inşa edilmelidir.

İkincisi ise, başta Kürtler olmak üzere kardeşlerinin gadrine uğramış, horlanmış ve öteki sayılmış tüm toplumsal kesimlerin ve hatta şahısların mağduriyetlerinin giderilmesi, gönüllerinin alınması, haklı taleplerinin karşılanması ve meşru haklarının eksiksiz biçimde iade edilmesidir. Bu, kimliğin inkâr edilmediği, dilin yasaklanmadığı, kültürün ve inancın özgürce yaşanabildiği, adalet ve eşitlik ilkesinin fiilen hayata geçirildiği bir toplumsal ve siyasal düzeni gerektirir. Zulmün herhangi bir biçimine göz yuman, hak ihlallerini meşrulaştıran yaklaşımlar, birlik söylemini anlamsızlaştırır, siyonist ve emperyalist müdahalelere zemin hazırlar.

Gerçek bir birlik ancak adaletle mümkündür. İslam kardeşliği, baskının üzerini örten bir retorik değil; hakkı teslim eden, mağduriyeti gideren ve sorumluluğu paylaşan bir ahlaki ve siyasi duruştur. Bu anlayış benimsendiği ölçüde Müslüman halklar arasındaki güven yeniden tesis edilecek, dış müdahalelere ve sömürgeci projelere karşı sahici ve güçlü bir ortak irade ortaya çıkacaktır.

4.2. Edebiyatı Yeterince Yapılan Kardeşliğin, Hukukunun Tesisi

Türkiye’de tek parti ve darbe dönemlerinde Kürt toplumu üzerinde uygulanan inkâr, asimilasyon, sürgün ve katliam politikaları, toplumsal hafızada derin izler bırakmıştır. Günümüzde Kürt meselesinin çözümü ve toplumsal barışın tesisi için en temel gerekliliklerden biri, devletin geçmişteki hatalarıyla yüzleşmesi, sorumluluklarını kabul etmesi ve mağduriyetlerin telafisi yönünde adımlar atmasıdır.

Kürt meselesi, güvenlik başlığıyla ele alınabilecek teknik bir mesele değildir. Bu mesele, doğrudan toplumsal barışın, adaletin ve kardeşlik hukukunun zedelenmesiyle ilgilidir. Bu nedenle çözüm de “birlik” ve “kardeşlik” vurgularının sadece söylem düzeyinde kalmaması, bu kardeşliğin hukuki ve siyasi temellerinin yeniden ihya edilmesiyle mümkün olabilir.

Bugün devletin en üst kademelerinden yükselen birlik ve kardeşlik vurguları, tarihsel bir hakikatin yeniden hatırlanması bakımından önemlidir. Türkler ve Kürtler, bu coğrafyada bin yılı aşkın bir süredir birlikte yaşamış, aynı inancı paylaşmış, aynı kibleye yönelmiş ve ortak bir kaderi omuzlamıştır. Ancak bu birlikteliğin asli zemini çoğu zaman bilinçli ya da bilinçsiz biçimde göz ardı edilmiş; kardeşlik, İslam'dan bağımsız, soyut ve retorik bir kavrama indirgenmiştir. Oysa bizi bir arada tutan asıl harç İslam'dır. İslam kardeşliği, etnik kimlikleri yok sayan değil; onları adalet çerçevesinde tanıyan, koruyan ve anlamlandıran bir birlik anlayışıdır.

Gerçek ve kalıcı bir çözüm için, edebiyatı yeterince yapılmış olan kardeşliğin hukuku tesis edilmelidir. Hukuk, güçlü olanın zayıf olana lütfu değil; herkes için bağlayıcı ve eşitlikçi bir zemindir. Kürt halkının maruz kaldığı anayasal düzeydeki adaletsizlikler açık biçimde kabul edilmeden, hak ve hukuk şartsız şekilde tanınmadan, toplumsal barışı ve kardeşlik hukukunu ihya etmek mümkün değildir. Adaletin olmadığı yerde huzur ve güven, huzur ve güvenin olmadığı yerde de birlik tesis edilemez.

Yeni dönemde devletin izlemesi gereken strateji, "müzakereci" değil "icraatçı" bir adalet anlayışı olmalıdır. Devlet, çiğnenen hakları iade eden ve adaleti tesis eden makam olmalıdır. Kürt meselesi bağlamındaki temel hak ve hürriyetler, şu ya da bu örgütün silah bırakma şartına bağlı birer "müzakere kartı" değildir. Devletin atacağı adımlar, vatandaşının rızasını ve huzurunu önceleyen kararlı bir "hukuk devrimi" niteliğinde olmalıdır. Toplumsal barış, devletin vatandaşıyla helalleşmesi, kucaklaşması ve aradaki güven bunalımını onarmasıyla mümkündür.

Kürt meselesinin çözümü, statükocu ezberleri bozacak kapsamlı bir hukuk devrimiyle mümkündür. Bu bağlamda Kürt meselesinin çözümü; Türkiye'nin birlik ve beraberliğinin pekişmesine, kardeşlik hukukunun tesis edilmesine ve devlet-millet bütünleşmesine hizmet edecek yeni bir anayasal ve yasal çerçeveyi zorunlu kılmaktadır.

5. KÜRT MESELESİNE DAİR ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

Kürt Meselesinin çözümü bağlamında, kalıcı barış ve adalet için atılması gereken anayasal ve yasal somut adımlar şunlardır:

- a) Darbe ürünü 1982 Anayasası yerine vesayetçi, tek tipçi, ötekileştirici unsurlardan ve her türlü ideolojik dayatmadan arındırılmış, halkın inanç değerleriyle uyumlu, adalet ve eşit vatandaşlık temelinde yeni bir anayasa hazırlanmalıdır.
- b) Anayasanın 66. Maddesinde yer alan ve vatandaşlığı etnik bir kökene bağlayan ifadeden vazgeçilmelidir. Bunun yerine, etnik çağrışımı olmayan, kapsayıcı, aidiyet bağını esas alan bir vatandaşlık tanımı getirilmelidir. Türkler ve Kürtler, bu ülkenin asli kurucu halkları olarak kabul edilmelidir.
- c) Başta vatandaşlık tanımı olmak üzere, anayasa ve sistemin bütün resmî literatürüne hâkim olan ayrımcı söylemler ayıklanmalıdır.
- d) Kürtçe, eğitim dili olarak kabul edilmelidir. Anayasanın 42. Maddesindeki "Türkçeden başka hiçbir dil ana dil olarak okutulamaz" hükmü değiştirilmeli; "Devlet, Türkçe'nin yanında vatandaşların anadillerini öğrenmelerini ve bu dilde eğitim almalarını güvence altına alır." hükmü getirilmelidir.
- e) Anadilde eğitim için Milli Eğitim Kanunu ve Yükseköğretim Kanunu'nda değişikliğe gidilmeli, anadilde eğitimi destekleyici düzenlemeler yapılmalıdır.
- f) Anayasanın 14. Maddesindeki muğlak ifadeler, "Şiddeti teşvik ve terör eylemleri dışında, ifade özgürlüğü kapsamında siyasi ve kültürel taleplerin açıklanması güvence altına alınır" şeklinde netleştirilmelidir.
- g) Geçmişte zulüm ve ayrımcılıkla anılan kişilerin isimlerini taşıyan okul, cadde ve kıшла isimleri derhal değiştirilmeli; isimleri değiştirilen yerleşim yerlerine tarihsel ve orijinal adları iade edilmelidir.
- h) Başta Şeyh Said olmak üzere, halkın saygı duyduğu Kürt âlimlerine geçmişte yapılan zulümler resmen kabul edilmeli, devlet adına özür dilenmelidir. Said-i Nursi, Şeyh Said ve Seyyid Rıza'nın mezar yerleri açıklanmalıdır.
- i) Sayısı binleri bulan kayıpların akıbeti açıklanmalı, faili meçhul cinayetlere ilişkin soruşturmalar ciddiyetle yürütülmeli ve sorumlular bulunup cezalandırılmalıdır.

- j) Okul kitaplarındaki resmî ideolojinin gerçeğe aykırı ve dışlayıcı tezlerinden vazgeçilmeli; Türklerin ve Kürtlerin Malazgirt, Çanakkale ve Millî Mücadele'deki ortak tarihsel birlikteliği sahih bir şekilde yeni nesillere aktarılmalıdır. Ders kitaplarında Kürt tarihine ve edebiyatına yer verilmeli, örnek tarihi şahsiyetler hak ettiği değeri görmelidir.
- k) Uzun yıllar her alanda geri bırakılan bölgenin, batıdaki ekonomik refah seviyesine ulaşması için gerekli yatırımlar yapılmalı, bu anlamda bölgeye pozitif ayrımcılık uygulanmalıdır.
- l) Vatandaşlığa kabul işlemlerinde başka ülke vatandaşı olan Kürtlere de Batı Trakya ve diğer bölgelerden gelen Türk kökenli kişilere sağlanan kolaylık ve ayrıcalıklar tanınmalıdır.
- m) Katı merkezîyetçi yapıya son verilmeli, yerel yönetimler güçlendirilmeli ve kayyım uygulamalarına son verilmelidir.
- n) Bölgenin manevi dinamikleri olan medreseler iyileştirilmeli, asli fonksiyonlarına kavuşturulmalı ve medreseler tarafından verilen icazetlere resmî statü tanınmalıdır.
- o) Kardeşleri birbirinden ayıran Sykes-Picot sınırları sembolik hale getirilmeli; komşu ülkelerdeki akrabalarla beşerî (sıla-i rahim), ekonomik ve kültürel ilişkilerin geliştirilmesi için her türlü kolaylık sağlanmalıdır.

SONUÇ

Malazgirt Ruhu ile Geleceği Birlikte İnşa Etmek

Sonuç olarak Türkiye'nin bir tarafta yaklaşık yarım asırdır devam eden, on binlerce can kaybına yol açmış ve toplumsal dokuyu derinden yaralamış şiddet sorunu bulunmaktadır. Diğer tarafta ise, tarihsel, sosyolojik ve hukuki boyutları olan; hak, hukuk, adalet ve kardeşlik temelinde ele alınması gereken ve çözüm bekleyen Kürt meselesi vardır.

Bu farklı iki meselenin birbirine karıştırılması, geçmişte başarısızlıkla sonuçlanmış süreçlerden de rahatlıkla anlaşılabileceği gibi çözümü zorlaştıracaktır.

Şiddetin yol açtığı tahribat, Kürt halkının meşru taleplerini gölgelemektedir. Raporumuz bu nedenle iki ayrı başlık altında kaleme alınmış, şiddetin mutlak biçimde devre dışı bırakılması gereği ile Kürt meselesinin şiddetten bağımsız olarak ele alınması zorunluluğu özellikle vurgulanmıştır.

Bugün geline aşamada, artık herkes tarafından açıkça görülmüştür ki silah, bir hak arama yöntemi değildir. Şiddete başvurmak başlı başına bir sorundur ve bu sorunun mutlak anlamda çözülmesi gerekir.

Silahlar derhal, şartsız ve bir daha ele alınmamak üzere devreden çıkmalı, sorunlar yalnızca sivil siyaset zemininde konuşulmalı ve adalet temelinde çözümlenmelidir.

Silahın devrede olduğu hiçbir zeminde sözün gücü ve tesiri kalmaz ve siyaset sağlıklı biçimde işleyemez. Bu nedenle, şiddetin tamamen devre dışı bırakılması, toplumsal barış ve ortak gelecek açısından da vazgeçilmez bir gerekliliktir.

Yeni bir sayfa açılacaksa, şiddet kullanan örgütlere üye olmuş ya da çeşitli nedenlerle bu yapılara meylenmiş olmakla birlikte, fiilen herhangi bir eyleme karışmamış kişilerin bir an önce evlerine dönmeleri ve topluma entegrasyonu sağlanmalıdır.

Yapılacak yasal düzenlemeler; kendini fesheden, şiddeti tümüyle terk eden ve bu nedenle münfesih sayılan tüm örgütsel yapıları kapsayacak şekilde, adil ve kuşatıcı bir anlayışla ele alınmalıdır.

Şiddete bulaşmış olması nedeniyle hemen yurda dönmesi sosyolojik olarak mümkün olmayanlar için ise ceza ve dava zaman aşımı süreleri yeniden düzenlenerek, toplumsal kabulün oluşacağı uygun bir zeminde eve dönüşlerin önü açılmalıdır.

Silah bırakıp yurtdışından dönen, cezaevinden çıkan kişilerle ilgili olarak da ne keyfî ne de cezalandırıcı bir yaklaşım benimsenmeli; makul, ölçülü ve toplumu rahatlatan bir adli kontrol süreci işletilmelidir.

Kimden gelirse gelsin, hangi siyasi saikle yapılsa yapılsın, halkımızın ortak çıkarına, huzuruna ve kardeşliğine hizmet eden, hakka ve hukuka uygun olan her adımı amasız ve fakatsız destekliyoruz. Bizim için belirleyici olan, adımı kimin attığı değil, o adımın milletin maslahatına

hizmet edip etmediğidir. Bu önemli eşikte, geçmişin siyasi rekabetlerini bir kenara bırakarak, halkımızın selameti için atılacak her hayırlı adımın arkasında olacağız.

Kürt'ü Türk'e, Türk'ü Kürt'e düşman etmeye çalışanlar, gerçekte her iki halkın da ortak düşmanıdır ve "iç cephe" ancak bu bilincin yerleşmesiyle tahkim edilebilir.

Bu süreçte herkesin, "Bu tam gönlüme göre değil, belki içime tam sinmiyor; ama memleketin selameti, akan kanın durması ve gelecek nesillerin huzuru için bunu kabul edebilirim." diyebileceği bir fedakârlık noktasında buluşması gerekmektedir. Amaç, evvela şiddeti sona erdirmek değildir. Şiddet sona erdikten sonra ise asıl hedef, kalıcı bir kardeşlik hukuku inşa etmek olmalıdır. Türk'üyle Kürt'üyle 86 milyonun "Kazandım!" diyeceği, kaybedenin sadece terör, emperyalizm ve savaş baronları olacağı bir formül, Türkiye'nin dünyaya sunacağı en güçlü barış modeli olacaktır.

Şiddet sorunundan bağımsız olarak Kürt meselesi ile ilgili olarak;

Kürt meselesinin çözümü için referans olması gereken model Malazgirt ruhudur. Raporumuzda detaylıca ele aldığımız üzere; bin yılı aşkın bir süredir Türkler ve Kürtler, İslam kardeşliği temelinde ortak bir kader bilinciyle hareket etmiş, bu toprakların kapılarını birlikte İslam'a açmış, ortak vatan haline getirdikleri bu topraklarda yüzyıllarca kardeşçe yaşamışlardır. Bugün de önümüzdeki yüzyılı inşa edecek olan ruh, aynı kardeşlik ruhudur.

Cumhurbaşkanı Erdoğan tarafından dile getirilen "Türkiye Yüzyılı" vurgusu önemlidir ve değerlidir. Bu vizyonun hakkıyla hayata geçirilebilmesi için geçen yüzyılın büyük ölçüde bir kayıp yüzyıl olduğu gerçeğiyle yüzleşmek gerekmektedir. Önümüzdeki yüzyılın da kayıp olmaması için, bin yıl önce Malazgirt'te tesis edilen İslam kardeşliği temelinde Türk'üyle Kürt'üyle ortak bir gelecek inşa edilmeli ve bunun hukuku inşa edilmelidir.

Bu yüzyıl, Türklerin ve Kürtlerin 1071'de olduğu gibi İslami kardeşlik ruhunu yeniden ihya ettiği bir yüzyıl olmalıdır. Coğrafyamıza yönelen tehditler göz önüne alındığında bu husus varoluşsal bir zorunluluktur.

Türk ve Kürt halklarının kaderi ortaktır. Her birinin güvenliği, huzuru, özgürlüğü ve adaleti diğerinkine bağlıdır. Bu nedenle şiddetin devreden çıkarılması ve sonrasında siyasetin kalıcı bir çözüm üretmesi, 86 milyonun tamamının ve tüm bölge halklarının yararına olacaktır.

Türkiye'nin Kürt meselesini çözmesi, emperyalizmin elindeki bir kozu almaktan çok daha öte, bu coğrafyada adaletin ve kardeşliğin yeniden hükümferma olmasının önündeki büyük bir engeli kaldırmış olması demektir.

Hedefimiz yalnızca bir örgütün silah bırakmasını sağlamak olmamalı, her ferdin onurlu, özgür ve eşit bir vatandaş olarak yaşadığı adil, huzurlu ve tam bağımsız bir ülkeyi inşa etmek olmalıdır.

Bizler bin yıllık kardeşliğin, ortak inancın ve “biz” olma şuurunun tarafındayız. Kürt’ün Türk’e, Türk’ün Kürt’e feda edileceği bir senaryo yoktur. Her iki halkın da kazandığı; yalnızca emperyalizmin, kaos planlayanların ve şiddet siyasetinin kaybettiği bir gelecek mümkündür.

Hedef, coğrafyamızın emperyalist vesayetten kurtulması, bin yıllık kardeşlik ahdinin inancımızın mayasıyla yeniden yoğrulması olmalıdır.

Bir mücadele verilecekse, adaleti ve hakkaniyeti merkeze alarak bu toprakları yeniden barışın ve güvenin beldesi olan “Emin Belde” haline getirmenin mücadelesi olmalıdır.

Gelin, bu tarihî fırsatı heba etmeyelim. Türk’üyle, Kürt’üyle, Arap’ıyla bu coğrafyanın kadim halkları olarak aramıza ekilmek istenen fitne tohumlarını söküp atalım ve bin yıllık kardeşlik ahdimizi yenileyelim.

EK:
FESHEDİLEN VEYA MÜNFESİH SAYILAN TERÖR ÖRGÜTLERİ
HAKKINDA KANUN TEKLİFİ TASLAĞI

GENEL GEREKÇE

Hukuk düzeninin önemli işlevlerinden biri de toplumsal huzuru, barışı ve güvenliği sağlamaya dair genel talep ve ihtiyaçları karşılamaktır. Özellikle kamusal nitelikli hukuk normlarında kamu düzeni, kamu güvenliği, kamu yararı gibi kavramlarla formüle edilen bu işlev, aynı zamanda değişken özellik taşıyan hukuk kuralları ile toplumsal dinamiklerden beslenen siyasetin kesişim alanlarını da belirlemektedir.

Terör ve şiddetin Türkiye'nin gündeminden tamamen çıkartılarak toplumsal dayanışmayı, huzur ve güven ortamının sağlanmasını amaçlayan, TBMM bünyesinde kurulan Millî Dayanışma, Kardeşlik ve Demokrasi Komisyonu marifetiyle resmi hüviyet kazanan süreç, ülkemiz açısından her alanda önemli kazanımlar sağlayacak ve tarihi fırsatlar için kapı aralayacak niteliktedir. Güçlü bir siyasi iradeye ve buna paralel gittikçe artan toplumsal mutabakata ve desteğe dayanan bu sürecin sağlıklı işlemesi ve hedefine ulaşması için uygun bir hukuki zeminin de oluşturulması gerekmektedir. Bu süreçte atılacak adımların, yapılacak işlerin hukuki çerçevesinin oluşturulması; hukuk devletinin gereği olduğu gibi süreçle ilgili tüm tarafların ve toplumun yürütülen sürece olan güven ve inancını da artıracak, şeffaflığı ve hukuki öngörülebilirliği de sağlayacaktır. Teklif edilen kanun, söz konusu hukuki çerçevenin ilk aşamasını düzenlemektedir.

Sürecin ilk aşaması olarak silahsızlanma ve terörsüz Türkiye hedefinin gerçekleşmesi; silahların susmasını, şiddet ve çatışma ortamının sona erdirilmesini gerektirmektedir. Çatışmaların, silahlı eylemlerin tarafı olan ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanununda “*terör örgütü*” olarak tanımlanan örgütsel yapıların insan kaynağı ve diğer unsurları bakımından toplumsallaşıp değişik boyutlarıyla etki alanlarını genişleterek faaliyetlerini sürdürdüğü dikkate alındığında bu örgütlerin tasfiyesini, feshini kolaylaştıracak ve teşvik edecek yasal düzenlemelerin yapılmasının sürecin devamında ve başarısında önemli etkide bulunacağı açıktır.

Kanun teklifi ile; fesih kararı alıp silahsızlanan ve terör eylemlerini terk eden terör örgütü üyeleri hakkında bu Kanunun amacını gerçekleştirmeye yönelik uygulanacak hükümler düzenlenmiştir. Ayrıca fesih kararı alıp silah bırakan terör örgütlerinin takip ve tespitini yapmak üzere “*Gözlem ve Tespit Kurulu*” kurulmuştur. Bu kurulun vereceği bilgi ve raporlar doğrultusunda konunun Milli Güvenlik Kurulunda ele alınması sonrasında Cumhurbaşkanı'nın kararıyla örgütün feshinin ilan edileceği düzenlenmiştir. Böylece silah bırakan terör örgütlerinin tasfiye süreci gerçekçi ve denetlenebilir şekilde hukuki çerçeveye oturtulmuştur.

Teklif edilen kanunda; fesih kararı almamış olsa bile uzun süredir terör eylemlerine ve şiddete başvurmamış veya üye sayısı ve örgütsel teşkilatlanması bakımından örgütsel vasfını ve eylem kabiliyetini yitirmiş terör örgütlerinin de bu kanun kapsamına alınmasını sağlayacak düzenlemeyle, amaçlanan toplumsal huzur ve barışın daha kapsamlı ve kalıcı olması hedeflenmiştir. Böylece yapılan düzenlemenin arızı bir duruma, belli bir kesime yönelik olduğu yönündeki itiraz ve şüpheler de izale edilmiş olacaktır. Toplumun tümüne yönelik genel, eşitlikçi ve hakkaniyeti esas alan bu düzenlemenin teklifin ve sürecin amacına hizmet edeceği açıktır. Ancak münfesihi sayılan söz konusu terör örgütlerinin tespitin de bu kanunla düzenlenen kurul tarafından yapılacağı ve Cumhurbaşkanı kararıyla münfesihi örgütlerin ilan edileceği hüküm altına alınmıştır.

Teklifte; benzer amaçlarla yapılan düzenlemeler ve mukayeseli hukuktaki örnekler de dikkate alınarak feshedilen veya münfesihi sayılan terör örgütü mensuplarına uygulanacak hükümler konusunda düzenleme yapılmıştır. Bu örgütlerin terör eylemlerine iştirak etmemiş üyeleri, kurucuları ve yöneticileri hakkında ceza verilmeyeceği, başlatılmış olan soruşturma ve kovuşturmaların durdurulacağı, bu kişilerin denetime tabi tutulacağı düzenlenmiştir.

Feshedilen veya münfesihi sayılan terör örgütü mensuplarının diğer terör suçları nedeniyle haklarında verilen cezaların infazında da indirim öngörülmüştür. Suç ve ceza siyaseti açısından bu düzenlemeler yapılırken kamunun cezalandırma hak ve yetkisi ile tesis edilecek toplumsal huzur ve barış ortamındaki kamu yararı ve maslahat arasında denge sağlanmaya çalışılmıştır. Böylelikle sürecin amacına ve ruhuna uygun bir uzlaşma ve helalleşme zemininin oluşmasına da imkân tanınmıştır.

Teklif konusu kanunun amacına ve yaklaşımına uygun olarak; feshedilen veya münfesihi sayılan terör örgütü mensupları hakkında, 5237 sayılı Kanunda öngörülen dava ve ceza zamanasını sürelerinin yarısının uygulanacağı da hüküm altına alınmıştır.

Küresel dengeler, bölgesel gelişmeler, ülke içinde her alandaki değişim ve dönüşümler; birlik ve beraberliğin, barış ve huzurun, dayanışmanın sağlandığı güçlü bir toplum yapısını zorunlu kılmaktadır. Uzun yıllara sâri, değişik nedenleri ve boyutları olan kangren haline gelmiş sorunların çözülmesi amacıyla başlatılan sürecin başarısı için “*ilk adım*” niteliğindeki hukuki düzenlemeler içeren bu kanun teklifinin sonraki aşamalarda kardeşlik hukukunun tesisi ve geliştirilmesi için de başlangıç olacağı muhakkaktır.

MADDE GEREKÇELERİ

MADDE 1- Maddeyle, Kanunun amacı düzenlenmektedir.

MADDE 2- Maddeyle, Kanunun kapsamı ve Teklifte kullanılan bazı kavramların tanımı yapılmaktadır.

MADDE 3- Maddeyle, bu Kanunun uygulanmasında, feshedilen veya münfesiş sayılan terör örgütlerinin bu Kanun kapsamında takibini ve gerekli tespitleri yapmak amacıyla Gözlem ve Tespit Kurulu düzenlenmektedir.

Kurulun, Cumhurbaşkanı Yardımcısı başkanlığında İçişleri, Dışişleri, Adalet ve Milli Savunma Bakanlıklarının belirlediği Bakan Yardımcıları ile Milli İstihbarat Teşkilatının belirlediği Başkan Yardımcısından oluşacağı düzenlenmiştir.

MADDE 4- Maddede Gözlem ve Tespit Kurulunun görev ve yetkileri düzenlenmiştir.

Kurula verilen görevlerle, feshedilen terör örgütlerinin fesih sürecindeki durumunun takip ve tespitinin yapılması, münfesiş sayılan terör örgütlerinin de resen veya ilgililerin talebi üzerine tespitinin yapılarak Cumhurbaşkanı konuyla ilgili raporların sunulması hedeflenmektedir.

Maddenin ikinci ve üçüncü fıkralarında, Gözlem ve Tespit Kurulunun çalışmalarının sağlıklı ve verimli yürütülmesi için Kurula verilen yetkiler düzenlenmektedir.

MADDE 5- Maddeyle, Gözlem ve Tespit Kurulunun oluşumu, işleyişi, çalışma şekli, görev ve yetkileri ile sair hususlarla ilgili olarak Cumhurbaşkanı yönetmelik çıkarma yetkisi verilmektedir.

MADDE 6- Feshedilen veya münfesiş sayılan terör örgütlerinin Cumhurbaşkanı tarafından ilanı ile ilgili hususlar düzenlenmektedir.

Gözlem ve Tespit Kurulunun söz konusu örgütlerle ilgili değerlendirme ve tespitlerini içeren olumlu raporunun Cumhurbaşkanı sunulması sonrası konunun Milli Güvenlik Kurulunda görüşülerek tavsiye kararı alınması ve Cumhurbaşkanının uygun görmesi halinde feshedilen veya münfesiş sayılan örgütlerin Cumhurbaşkanı kararıyla ilan edileceği düzenlenmiştir.

Maddede oluşturulan tespit ve denetim mekanizmasıyla bu Kanun kapsamına girecek örgütlerin aşamalı bir şekilde tespitini ve ilanını sağlayacak yöntemin belirlenmesi amaçlanmaktadır.

MADDE 7-Maddeyle, feshedilen veya münfesiş sayılan örgütler hakkında uygulanacak hükümler düzenlenmektedir.

Buna göre; bu örgütlerin terör suçlarına iştirak etmemiş üyeleri, kurucuları ve yöneticileri ile bu örgütlere bilerek ve isteyerek yardım eden ya da bu örgütlerin propagandasını yapan kişiler hakkında başlatılmış olan soruşturma ve kovuşturmaların durdurulacağı, bu kişilerin cezalarının

infazına başlanmayacağı, infazı devam edenlerin infazının durdurulacağı düzenlenerek bunlar hakkında denetim süresi öngörülmüştür.

Maddenin ikinci fıkrasında, denetime tabi tutulan kişilerin denetim süresi içinde temel şekli itibarıyla cezasının üst sınırı beş yıldan fazla olan kasıtlı bir suç işlememeleri halinde haklarında uygulanacak hükümler düzenlenmiştir.

Maddenin üçüncü fıkrasında, denetime tabi tutulan kişilerin denetim süresi içinde temel şekli itibarıyla cezasının üst sınırı beş yıldan fazla olan kasıtlı bir suç işlemeleri halinde haklarındaki soruşturma ve kovuşturmalara, cezalarının infazınakaldığı yerden devam edileceğidüzenlenmiştir

Düzenlemeyle, terör ve şiddetin sonlandırılarak toplumsal barış ve huzurun sağlanması amaçlanarak terör örgütlerinin silah bırakması ve feshi teşvik edilmektedir.

MADDE 8-Maddede, feshedilen veya münfesiş sayılan terör örgütü mensuplarının cezalarının infazı düzenlenmektedir.

Buna göre, söz konusu terör örgütü mensuplarının işlediği, bu kanunun yedinci maddesi kapsamı dışındaki terör suçları nedeniyle haklarında verilen cezaların infazında ceza infaz kurumlarında geçirilecek sürelerde indirim yapılacağı, bu kişilerin denetime tabi tutulacağı düzenlenmiştir.

Maddenin ikinci ve üçüncü fıkralarında, denetime tabi kişilerin denetim süresi içinde suç işleyip işlemediklerine göre haklarında uygulanacak hükümler düzenlenmiştir.

Maddedeki düzenlemeyle bu kanunun amacı gözetilerek terör örgütlerinin silah bırakması ve feshi teşvik edilmektedir.

MADDE 9- Maddeyle, feshedilen veya münfesiş sayılan terör örgütü mensupları hakkında uygulanacak zamanaşımı süreleri düzenlenmektedir.

Düzenlemeyle; bu örgüt mensupları hakkında, 5237 sayılı Kanunda öngörülen dava ve ceza zamanaşımı sürelerinin yarısının uygulanacağı hüküm altına alınmıştır. Böylece terör örgütlerinin tasfiye süreçlerinin ve ilgili yargı süreçlerinin sürüncemede kalmadan seri şekilde sonuçlandırılması amaçlanmaktadır.

MADDE 10-Yürürlük maddesidir.

MADDE 11-Yürütme maddesidir.

FESHEDİLEN VEYA MÜNFESİH SAYILAN TERÖR ÖRGÜTLERİ HAKKINDA KANUN TEKLİFİ TASLAĞI

Amaç ve kapsam

MADDE 1- (1) Bu Kanunun amacı; feshedilen veya münfesiş sayılan terör örgütlerinin tespiti ile bu örgütler ve örgüt mensupları hakkında uygulanacak hükümlerin toplumsal huzuru ve barışı tesis edecek şekilde düzenlenmesine ilişkin usul ve esasları belirlemektir.

(2) Bu Kanun; feshedilen veya münfesiş sayılan terör örgütleri ve bu örgütlerin mensupları ile bu Kanuna göre kurulan Gözlem ve Tespit Kurulunu kapsar.

Tanımlar

MADDE 2- (1) Bu Kanunda geçen;

a) Terör örgütü: Cebir ve şiddet kullanarak, siyasî ve ideolojik amaçla devletin güvenliğine, anayasal düzene ve bu düzenin işleyişine karşı suç işlemek üzere kurulmuş, 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu ile ceza hükümlerini içeren özel kanunlarda geçen teşekkül, cemiyet, silahlı cemiyet, çete, silahlı çete veya gizli ittifakı,

b) Feshedilen terör örgütü: Fesih kararı alarak silah bıraktığı, cebir ve şiddet yöntemini terk ettiği ve terör eylemlerine başvurmadağı tespit ve ilan edilen terör örgütü,

c) Münfesiş sayılan terör örgütü: Fesih kararı almamış olsa bile; bu Kanunun yürürlüğe girdiğı tarih itibarıyla on yıldır terör eylemlerine başvurmadağı veya üye sayısı ve örgütsel teşkilatlanması bakımından örgütsel vasfını ve eylem kabiliyetini yitirdiğı tespit ve ilan edilen terör örgütü,

ç) Kurul: Feshedilen veya münfesiş sayılan terör örgütlerinin gözlemlenmesi ve tespiti için Cumhurbaşkanlığı bünyesinde kurulan Gözlem ve Tespit Kurulunu, ifade eder.

Gözlem ve Tespit Kurulu

MADDE 3- (1) Bu Kanunun uygulanmasında, feshedilen veya münfesiş sayılan terör örgütlerinin takibini ve gerekli tespitleri yapmak amacıyla Gözlem ve Tespit Kurulu kurulmuştur. Bu Kurul, Cumhurbaşkanı Yardımcısı başkanlığında İçişleri, Adalet, Milli Savunma ve Dışişleri Bakanlıklarının belirlediğı Bakan Yardımcıları ile Milli İstihbarat Teşkilatı Başkanlığının belirlediğı Başkan Yardımcısından oluşur.

(2) Kurul toplantılarına üyeler dışında gündemin özelliğine göre ilgili kurum temsilcileri ve kişiler de çağrılarak bilgi ve görüş alınabilir.

(3) Kurul, bu Kanunun yürürlüğe girdiğı tarihten itibaren bir yıl süreyle görev yapar. Cumhurbaşkanı, gerek görmesi halinde bu süreyi bitiminden itibaren altışar aylık sürelerle uzatabilir.

Kurulun görev ve yetkileri

MADDE 4- (1) Kurulun görevleri şunlardır:

a) Feshedilen terör örgütlerinin takip ve tespitini yaparak Cumhurbaşkanına gerekli bilgi ve raporları sunmak.

b) İlgililerin veya mahkemelerin talebi üzerine ya da resen; münfesiş sayılan terör örgütlerinin tespitini yaparak durumu Cumhurbaşkanına rapor halinde sunmak.

c) Bu Kanunun uygulanmasıyla ilgili olarak Cumhurbaşkanınca verilen diğer görevleri yapmak.

(2) Kurul, görev alanı ile ilgili her türlü bilgi ve belgeyi ilgililerden talep edebilir; gerekli inceleme ve araştırmaları yaptırabilir.

(3) Kamu kurum ve kuruluşları ile yargı mercileri, Kurulun görevi kapsamında ihtiyaç duyduğu her türlü bilgi ve belgeyi gecikmeksizin Kurula göndermek veya yerinde incelenmesine imkân sağlamak zorundadır.

Usul ve esaslar

MADDE 5- (1) Kurulun oluşumu, işleyişi, çalışma şekli, görev ve yetkileri ile sair hususlar, Cumhurbaşkanınca çıkarılacak yönetmelikle belirlenir.

Cumhurbaşkanınca ilan

MADDE 6- (1) Feshedilen veya münfesiş sayılan terör örgütleri hakkında Kurul tarafından yapılan tespit ve değerlendirmeleri içeren olumlu raporun Cumhurbaşkanına sunulması sonrası konu gündeme alınarak Milli Güvenlik Kurulunda görüşülür. Milli Güvenlik Kurulunun tavsiye kararı üzerine Cumhurbaşkanının uygun görmesi halinde feshedilen veya münfesiş sayılan örgütler Cumhurbaşkanı kararıyla ilan edilir.

Soruşturma, kovuşturma ve infaza ilişkin hükümler

MADDE 7- (1) Feshedilen veya münfesiş sayılan terör örgütleri ile ilgili olarak;

a) Bu örgütlerin üyeleri, kurucuları ve yöneticileri hakkında Türk Ceza Kanununun 314 üncü maddesinin birinci ve ikinci fıkraları,

b) Bu örgütlere bilerek ve isteyerek yardım eden kişiler hakkında Türk Ceza Kanununun 220 nci maddesinin yedinci ve 314 üncü maddesinin üçüncü fıkraları delaletiyle 314 üncü maddesinin ikinci fıkrası,

c) Bu örgütlerin propagandasını yapan kişiler hakkında 12/4/1991 tarihli ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanununun 7 nci maddesinin ikinci, üçüncü, dördüncü ve beşinci fıkraları,

kapsamında başlatılmış olan soruşturma ve kovuşturmalarda durma kararı verilir; kesinleşmiş hükümlerden infazı henüz başlamamış olanların infazına başlanmaz, infazı devam edenlerin infazı durdurulur.

(2) Birinci fıkraya göre haklarında karar verilenler üç yıl süreyle denetimli serbestlik tedbirine tabi tutulur. Denetimli serbestlik süresi içinde temel şekli itibarıyla cezasının üst sınırı beş yıldan fazla olan kasıtlı bir suç işlememeleri halinde;

a) Haklarında soruşturma yapılanlarla ilgili olarak kovuşturmaya yer olmadığı kararı, kamu davası açılmış olanlarla ilgili olarak ise düşme kararı verilir.

b) Haklarında mahkûmiyet hükmü verilmiş olanların cezaları infaz edilmiş sayılır, mahkûmiyet kararları bütün hüküm ve sonuçlarıyla birlikte ortadan kaldırılır.

(3) İkinci fıkraya göre denetimli serbestlik tedbirine tabi tutulanlar hakkında, denetim süresi içinde işledikleri temel şekli itibarıyla cezasının üst sınırı beş yıldan fazla olan kasıtlı bir suç nedeniyle hapis cezasına hükmedilmesi halinde;

a) Durma kararı verilen soruşturma ve kovuşturmalara kaldığı yerden devam edilir.

b) İnfazı durdurulanların cezalarının infazına devam edilir.

c) Bu kişiler hakkında koşullu salıverilme hükümleri uygulanmaz.

Cezaların infazı

MADDE 8- (1) Feshedilen veya münfesiş sayılan terör örgütü mensuplarının bu Kanunun 7 nci maddesi kapsamı dışındaki terör suçları nedeniyle;

a) Bu Kanunun yürürlüğe girmesinden sonra teslim olanlar hakkında verilen ağırlaştırılmış müebbet hapis cezaları toplamının on yılının, müebbet hapis cezaları toplamının yedi yılının, diğer süreli hapis cezalarının ise üçte birinin ceza infaz kurumlarında geçirilmiş olması halinde,

b) Daha önce haklarındaki hüküm kesinleşmiş olanlar ile yargılama süreci devam edenler hakkında verilen ağırlaştırılmış müebbet hapis cezaları toplamının on beş yılının, müebbet hapis cezaları toplamının on yılının, diğer süreli hapis cezalarının ise yarısının ceza infaz kurumlarında geçirilmiş olması halinde, iyi halli olup olmadıklarına bakılmaksızın salıverilirler. Bu kişiler beş yıl süreyle denetimli serbestlik tedbirine tabi tutulur.

(2) Birinci fıkraya göre denetimli serbestlik tedbirine tabi tutulanlar, denetimli serbestlik süresi içinde temel şekli itibarıyla cezasının üst sınırı beş yıldan fazla olan kasıtlı bir suç işlememeleri halinde cezaları infaz edilmiş sayılır, mahkûmiyet kararları bütün hüküm ve sonuçlarıyla birlikte ortadan kaldırılır.

(3) Birinci fıkraya göre denetimli serbestlik tedbirine tabi tutulanlar hakkında denetim süresi içerisinde işledikleri temel şekli itibarıyla cezasının üst sınırı beş yıldan fazla olan kasıtlı bir suç nedeniyle hapis cezasına hükmedilmesi halinde cezalarının infazına devam edilir, bu kişiler hakkında koşullu salıverilme hükümleri uygulanmaz.

(4) Birinci fıkraya göre belirlenecek ceza infaz kurumlarında geçirilmiş süre, her durumda yirmi yılı geçemez.

Zamanaşımı

MADDE 9- (1) Feshedilen veya münfesiş sayılan terör örgütü mensupları hakkında, ilgili kanunlarda öngörülen dava ve ceza zamanaşımı sürelerinin yarısı uygulanır.

Yürürlük

MADDE 10- (1) Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 11- (1) Bu Kanun hükümlerini Cumhurbaşkanı yürütür.